

האגודה העברית למען ארץ ישראל
 יום הולדת 100

ספר

משבת

הוצאת מוסד
 תל אביב

הוספה למשביח הירושלמי אשר חנן ד' אותי להוציאנו לאור זה שתי שנים
 בארץ ישראל, ועתה חנני ד' עוד מאה ועשרים מקומות אשר סתומים
 היו מאות בשנים, וזכיתי לפתוח אותן לעין כל לומדיהן,
 ולהראותן תכנן, ואם יזכני הקדוש ברוך הוא
 להדפיס את המשביח עוד הפעם
 אספחו אליו גם את זה
 תחת שם משביח.

יצא לאור ה' לסדר ויהי בנסוע הארן.

ת'ר'צ"א

מאתי משה שמעון בן לא"א יחזקאל זיוויטץ
 החונה פה פיטסבורג, פא.

נדפס בבית הדפוס המשובח בנימין מוינעשטער
 711 נאָרד 17טע סטריט
 בעיר סנט לואיס, מיזורי.

ז"ל
 על
 צפ"י
 זה לא
 יושלמי
 חפני
 טעמח
 חפני
 זה ז"ל
 הלנ גם
 נ צחוך
 זענרתי
 שידוע
 האלף
 נן יען
 תיעה
 יף חנל

שמואל ל' לבי זוגעל וואנקס אלוויל
עוזר ספר, ימין שמואל

ירושלמי משנה הוספה למשביח א

ברכות

ברכות מ"א) אפילו חומה של ברזל תברכות בגיטין נאמר על החומה שהיא אינה מפסקת והכל על מפסקתן.
הברכות שהן מפסקתן את החומה נפ"י

דגושה:

ברכות נ"א ע"ב) אין תימר אין למדין אוזב מברכות ואנן חזינן רבנן קיימין בסוכה וילפינן מן טיט הגרוק וכו'.

דבר כזה חדש הוא לנו אם דומים הם נספח למה לא ילפינן מפני השתנות השם? ונ"ע:

לדבר נשמה ר' שמואל צבי ב"ר דוד ד'
דגושה נאמר ד' קודם חז"ל

פאה

פאה כ"ב) תני בשם ר"ש מפני ה' דברים לא יתן אדם פאה אלא בסוף שדהו, מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים, ומפני הרמאין, ומפני מראית עין, ומפני שאמרה תורה לא תכלה פאת שדך:

באו וראו נצנלי נאמר מפני ד' דברים והכל צירושלמי נאמר ה' דברים והוסיף אחר כל הטעמים מפני שאמרה תורה ומי הוא האומר זה ר"ש שדריש טעמא דקרא? האין זה פלא אחר כל הטעמים אומר מפני שאמרה תורה?

דמאי

דמאי כ"ו) מתיבין רבנן לר"א במאי קנו? אמר להם אין אתם מודים לי שאם התנו לו ביניהם שהן חולקין במעשרות, אפילו התנו במה קנו? סתמא נעשה כאומר תלוש מן הקרקע הוזה שתקנה לך מעשרותיו ואמר להם אופנא לית לון אופנא לית לסתמא נעשה כאומר תלוש מן הקרקע הוזה שיקח לך אחד מעשרה שבו:

תיבת אופנא לא מנלתי צערוך ומה שהפני משה ז"ל אומר מן תיבת אופן זה לא נתקבל על הלל גם פירשו כולו אינו מובן גם הרידצ"ז דפירש אופן צתוך אופן לא אמרינן ג"כ רחוק מן הפשוט, ואחר שעברתי על כל הגהות פירושים ותקונים נראה לי אחר שידוע כי מודפסי הירושלמי התקירו אותיות ועליו על האלף נפל הגורל יותר מן שאר האותיות להתקירו ומובן יען כי עם כל הצרות האלף אתה, לכן גם כאן כן תיבת הזאת אופנא מורכבת מן שתי תיבות אופ ונאל והיא כמו אף אית לי, ועתה נעמידנה כאשר צריכה להיות לזמן ירוץ הקורא צהננה קלה להציגה:

מתיבין

מתיבין רבנן לר"א במה קנה, אמר להם אין אתם מודים לי שאם הותנו ביניהם שהן חולקין במעשרותיו, ואפילו לדידכו הותנו במה קנו?, על כרחך נעשה כאומר לו תלוש מן הקרקע בזה שתקנה לך מעשרותיו, ואמר להן אוף אנא אית לי בהותנא שהוא מטעם נעשה, ואוף אנא אית לי לסתמא נעשה כאומר תלוש מן הקרקע שיקנה מעשר שבה.

ומה שזינה כלן להציא תיבות אחד מעשרה שנו הוא מפני מורגל צירושלמי להציא מילין אחדות מן מקום למקום אף שכלן אין צריך להיות לשון זה ועיין צירושלמי קדושין דף ט"ו ע"א:

מעשרות

מעשרות ב' ע"ב מאמתי הפירות חייבים ב מעשרות התאנים משיבחילו גמ' משיבחילו בהילו ר' חייא בר ווא אמר חיתה כמה דתימר וגם נפשם בחלה בי: וברונ"ס (בחלה) שהיא בלשון חכמים הגדיל, אמנם עין צ"ש"י נדה מ"ז "בחלה צי" אדם הקן בדבר נראה צעיניו כמה שיהיו גדול הוא מוכה מן רש"י הקדוש שמשנעוה תיבת נהלה מלום ועין צמשה צלילו הן הלוקין ה' י"צ שנפשה של חתה צדס והיה תיבת חתה צמקוס קלה וצוה מוצן מה שר' חייא צר ווא אמר כלן חתה כמה שנאמר ונס נפסם בחלה צי:

לדבר נשמת ר' שמעון צבי צ"ד דוד וי' צ"ד

מעשר שני

מעשר שני כ"ב אמר ר' יוחנן פודין מעשר שני על פי ג' לקוחות ואפילו אחד מהן גוי אפילו אחד מהן בעל, ר' יונה בעי שניהם גוים לא, שניהם בעלים לא, אחד גוי ואחד בעל לא, אלא לצדדין אתאמרי:

מעשר שני ל"ג ר' חזקיה בשם ר' יודא בר פזי דמאי ד מאי תיקן דמאי לא

תיקן:

תרומות

תרומות ל"א ע"א (א) אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שונג בחלב מזיד בקרבן מתרין בו ולוקה ומביא קרבן ואמר אף הכא מזיד בתרומה ושונג בהומש יתרו בו וילקה ויביא חומש אמר ר' זעירא גזירת הכתוב הוא ואיש כי יאכל קודש בשגגה שתהא כל אכילתו בשגגה "כמזיד בספיקו כשונג בודאי":

עין בקרבן עדה דגורם בדברי ר' יוחנן הזיד בחלב ושונג בקרבן שכן נאמר צריש פרקין דלקמן וצפרק חילו נערות וזכמה מקומות, וכאשר צא לתיבות הללו "כמזיד בספיקו כשונג בודאי" דחק להצילן צפנים, ונאמנת היא הגסה העלמית אשר הקרבן עדה מהפך בדברי ר' יוחנן "בחלב שנאמר (ספק) היינו שונג צריך להיות מזיד (ובודאי) היינו ובקרבן שנאמר צו מזיד צריך להיות שונג, וכבר הוכחנו שצומן הנייר טרם היו היו כותצים על קלף עור והיה יקר ואלו היה להם על ספריהם גליונות לכתוב צנקודות והמדפיסים לא העתיקו את הנקודות ונשארו צפנים ועדין צתשובות שמשני השאלות הודיעו את השואלים לשלוח להם פיסת קלף על מה להשיצם ועין ריש נזיר צירוש למי:

תרומות מ"ה (ה) והא אשכחן דאמר ר' שמעון וכו':

עין מצא דתיצת והא כמו והיכא, גם תצת והן מן תצת וחנא, צפסחים נאמר חן וכאן והא והכל הא-הך-חן כונה אחת להון:

תרומות מ"ו ע"ב (ב) משנה: הזורע תרומה שונג יופך מזיד יקיים — גמ' הזורע שונג יופך וכו' לא מסתברא דלא חליפין קנסו בו שתבטל שדהו על גב תרומה ר' שמואל בר אבדימי בעא מתו שיהא גאמן לאמר מזיד הייתי ואמר ליה אם בשחיו מכירים לא כל הימנו ואם לאו הפה שאמר הפה שהתיר:

לפני הר"ש היתה הגירסא יופך דלא חליפין קנסו צו שתבטל שדהו על גב תרומה:

וגירסה שלפנינו הזורע תרומה שונג יופך כו' לא מסתברא דלא חליפין קנסו צו שתבטל שדהו על גבי תרומה:

והנה לפי מושכל ראשון יופך הוא הקנס, לכן לפי גרסת הר"ש אומר יופך היינו הקרקע יופך - דלא חליפין -

דלא יחליפו גידולים וקנסו צו שונג מושם דלא נזהר

אמנם לפי גרסה אשר לפנינו — לא מסתברא דלא חליפין — היא קושיא, היינו לפי מושכל ראשון הקנס ציפך — פריך ואמר "לא מסתברא אלא להחליף" יופך חנוני ויקיים חשונג? ומושם לא כמו שצרת דהקנס ציפך אלא הקנס הוא ציקיים שהפירות יהא תרומה, דשונג יופך ויהיה לו זמן לזרוע עוד פעם, וחנוני יקיים וקנסו צו שתבטל שדהו על גב תרומה היינו שכל הפירות צשנה זו יהיו תרומה, ולפי זה צעיתו של ר' שמואל, מה אם ירצה לומר שונג הייתי וכן הגיה הגאון ז"ל למה אם ירצה לומר שונג הייתי:

תרומות נ"ב (ב) אייכיל שמואל לרב מי צתרי הדין שווייה רב חייא בר אשי בשם רב משגר ליה בחרותא:

אנכי מאלתי תצת וטננו צמעשר שני ד' ע"צ שנקורה מן (וטננו וקשוט) וחילת טוויה שנכאן היא ג"כ מן טוב ושאל — הדין טוב, להאכילו דצר שאליו איסור? ואמר רב חייא צר אש ונשגר ליה מי צתרי צחרותא כלומר כתב אליו שהוא מי צתרי ועין כאן הגהות חתם סופר צזה:

שביעית

שביעית א' כתיב ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות, וכתיב בחריש ובקציר תשבות, מה אנו קיימין אם לענין שבת בראשית כבר נאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך:

שביעית א' והא תנינן אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל עד כאן הוא מעכה את הכורת מבאן ואילך הוא מתיש בחו ויחרוש, מתוך שהוא מתיש בחו אף הוא אינו מתכוון לעבודת הארץ:

כן נריך להיות והא תנינן אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל ויחרוש (לחילני סרק דהא אין לו פירות) ונשני עד כאן הוא מענה את הכורת ומכאן ואילך הוא מתיש בחו וכו' אף הוא מתכוון לעבודת הארץ, כלומר אף אילן סרק כנוי אילן מאכל דכונתו להשניא את הכורת מקום עץ של האילן.

שביעית ט' היתה שדהו מלאה גסין תרתיין מתניין חדא אמרי שרי וחדא אמור וכו' המסקל שדהו וכו' חדא אמרה שרי, איזהו המדל אחת או שתיים חדא אמרה אמור:

נדרש להפוך המסקל שדהו נועל העליונים ומניח התחתונים הננועות בארץ הדל אמרה אמור איזהו המדל אחת או שתיים הדל אמרה שרי וכן מלאתי אחר זה בהנחות הגאון ז"ל בשערי ירושלמי:

שביעית ט' ע"ב אף במועד? אשכח תני מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו את הגם הגם בדרך שהוא מלקט של חבירו בין דקין בין גסין בשביעית, אבל לא במועד:

נקוט כללל אצל שביעית אם אחד מלקט עצים או צורות בלא כונה כלל כמלאכה שאינה צריכה כלל מותר, לכן אם אחד מלקט בשדה אחרת שאין דרכה לפנות שדה אחר שלא בטובה אמרינן שאין לו כונה כלל, לא כן שדה שלו אם מלקט גדולות וקטנות אמרינן דכונתו לנקותה לשדה להרישה ואינו מותר אלא גדולות שנראה שניריך לעצים אצל לא כן מועד דאף שלא בכונה כלל ומלאכת טרחא יתירה היא אסורה, לכן אף בשדה אחר דוקא גדולים מותר, והוה משמעות דברי הירושלמי אצל לא במועד אפילו של אחרים דוקא גדולים משום טרחא יתירה במועד:

חלה

חלה י"ז תני ר' יהודה מלאי של ישראל ופועלים גוים עושין לתוכן חייבים בחלה וכו':

פירש הפ"ז ז"ל ואין תולין שווא של פועלים הוא ואינו מוכן וזה רחיה מיייתי ונכרי שנתן לישראל לעשות לו עיסה אשר וודאי של ככרי הוא, לכן נראה וזה שנאמרה בצריתא מלאי צודאי של עכו"ם וצודאי של ישראל:

ערלה

ערלה ט"ז) כתיב וערלתם ערלתו את פרוי אית
תני תני בסמוך לפרוי אית תני
תני בערל את פרוי מאן דאמר בערל את פרוי
קליפין וגרעינין במשמע מאן דאמר בסמוך לפרוי
קליפין ולא גרעינין:

כן נריך להיות מאן דאמר בסמוך לפרוי קליפין וגרעינין
במשמע ומאן דאמר בערל את פרוי קליפין ולא
גרעינין במשמע וגרעינין מניין?

בכורים

בכורים א') אמר ר' יוחנן כולן משום תורת
הגזולן ירדו להן אמר ר' יוסי
מתניתא אמרה כן מאיזה טעם אינו מביא משום
שנאמר ראשית אדמתך תני אם הברך ברשות
מביא וקורא:

במשביח שם אמרתי מתניתא לא אמרה כן, ויכול היות
שנריך להיות מתניתא אמרה כן דתני אם
הברך ברשות מביא וקורא (ותיבות מאיזה טעם עד
לדמותך ליתא) ור"י סבר כהאי דרייתא, ותיבת מתניתא
קאי על הכריתא ונריך להיות במקום תני דתני:

בכורים ג') ד' יונה ור' יוסי תרווייהון בשם ר'
שמואל בר רב יצחק בבני קני חותן
משה היא מתניתא ובני קני חותן משה מביאים
וקוראים דכתיב לכה אתנו והטבנו לך ר' חזקיה
בשם ר' אליעזר לא אמר כן אלא מה טעם אמרו
האפוטרופסים והעבד והשליח ואשה וטומטום
ואנדרוגנוס מביאין ולא קוראין שהגר הרי אמור
בפרשה אמר רב שמואל בר רב יצחק תיפתר בהן
גר דהבא בבני קני חותן משה ובני קני חותן משה
מביאין וקוראין אמר ר' יוסי קיימה בר עשתור קומי
ר' חייא בר בא בגוי שבא בעבירה על בת ישראל
היא מתניתא ר' יונה לא אמר כן אלא רבי שמע
לאילן דבי בר עשתור דאינון גרים בני גרים
אומרים אלקי אבותינו והא תנינן אם היה אמו
מישראל אומר אלקי אבותינו הא גרים בני גרים
לא? אמר ר' יוסי קיימה בנימין בר עשתור קומיה
ר' חייא בר בא ר' חזקיה בשם ר' חייא בר בא
קיימה בר עשתור קומינן בגוי שבא בעבירה על

הסוגיה הזאת תמורה מאלד לפי פירושי המפרשים, איך
סלקא לדעתין דר' יונה ור' יוסי תריהון יאמרו
מתניתא בבני קני, אשר מפורש במשנה דאיין קוראין
(ופירוש של הפ"מ אינו מתקבל על הלל) ואם מפני מציאין
הלל גר פשוט ג"כ מביא, לכן נראה כי משום הירושלמי
כאן נסדר ואנסה נע"ה להעמידה כראויה, הכריתא דר'
יהודה אשר נסוף הענין לריכה להיות כאן:

תני נשם ר' יהודה גר עמו מביא וקורא מה טעם כי
אז המון גוים נחתיך לשעבר היית אז לארס,
ועכשיו מכאן ואילך אתה אז לכל הגוים, ועל זה אמרו
ר' יונה ור' יוסי נשם שמואל בר רב יצחק לא כמו ששמעו
נשם ר' יהודה נסתם גרים אלא בבני קני חותן משה היא
מתניתא דר' יהודה, ובני קני חותן משה מביאים וקוראים
דכתיב לכה אתנו והטבנו לך (בניחותא) וכאשר נתוספתא
ר' חזקיה נשם ר' לעזר לא אמר הכי שר' יונה ור' יוסי
אמרו סתם לאוקים בדברי ר' יהודה, רק איך מכת קושיא,
מה טעם אמרו במשנה אפוטרופוס והעבד והשליח
והאשה טומטום ואנדרוגנוס מביאים ולא קוראים הלל

גר נאמר צפרשה וטעם אחד להם ולדברי האומרים נשם
ר' יהודה דגר מציא וקורא מלי טעמא גר שונה מהם
אמר רב שמואל בר רב יצחק תפתר בהן גר דהכא דר'
יהודה צנני קני חותן משה וצנני קני חותן משה מציאים
וקורין דיש להם חלק צנ"י וגר פשוט ואנדרוגנוס ושליח
ואשה וטומטום ועצד כולם מציאים ולא קוראים דאין
להם חלק צנ"י:

ציון: ואם היתה אמו מישראל מציא וקורא: אמר ר'
יוסי קיימיה צניינן בר עשתור קומי ר' חייה בר
צא קיימא בר עשתור קומינן בגוי שצא בעצירה על צת
ישראל היא מתניתא שהולך אחר אמו:

ר' יונה לא אמר כן אלא (רצ"י) רצי יונה (כז"ל) שמוע לחילן דצי בר עשתור דלינון גרים צני גרים אומרים חלקי
לצותינו ופריך והא תנינא חס היתה אמו מישראל מציא וקורא (והיינו דגר נשא צת ישראל שצניו גרים צני גרים)
ולנוס דוקא חס אמו מישראל הלא חס גס היא גיורת ג"כ קוראים אלא ע"כ גרים צני גרים חינו קוראים והיינו
משום שאין יכולים לומר חלקי לצותינו, אמר ר' יוסי קיימיה בר עשתור קומינן, בגוי שצא בעצירה על צת ישראל
שהולך אחר אמו ואינו נודע וכן גר כלל, והנשנה קראו גר יען כי אציו גוי ר' זריקן אמר ר' זעירא בעא כלום הוא
מתכון (אלא) (כז"ל) להצדקם ליצחק וליעקב וכי הם לצותיהם היו? ואיך גר צן גר יאמר לצותינו? ועוד מה שאמר
ואם אמו מישראל מציא וקורא כלום נשבע הקב"ה אלא לזכרים שחל נשבע לנקבות, ואיך יאמר מוצא אמו שנסבע
לצותינו, ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר' יהודה, אלא עובדא קומי דר' אבהו וסורו כרצי יהודה:

למד נשמת ר' שמואל צבי צ"ד דוצ ד"ל
דגלויא קמ נפטר ד' אדר מרצ"ח

שבת

שבת דף פ') אית תניי תני קורא אזכרתיהן היתה כאן ק' ראש תיבה ונשמעה קורא או קורע
ושורפין: והמעתיק סגר קורע ונתחלף לו עין צחלף:

שבת ע"א כ"ד) ר' אבהו חורנין מזלפין ונפל חוריו נמשך והלך לה וכן תיבת אמרו אל תיבת הא ונעשה
עליו, והוא אמר והא: והא אצל עלינו להעמידה במקומה כנתחילה, וכן
צריך להיות רצי אבהו חורנין מזלפין ונפל עליו והוא
אמרו (למזלף) הא "כזה חסור נשצת נפני שהוא" וכו' וראיתי בצרידי שנסהבש ג"כ וכן כתוב שם והו אמר וה
וג"כ צריך להחזירה לאות ו' במקומה אלל — אמר — ואות ה' נחסרון האלף כדרכו של הש"ס הזה להקסיר האלף
ברוב תיבות, ויהיה כן (והוא אמרו הא):

שבת פ"א) כינו מתניתין משיאחוז בהן האור: עין פני משה וקרנן עדה ז"ל שניהם אומרים כינו
מתניתין קודם שיאחוז בהן האור, ונמשנה נאמר

ונופירש שחזו צהן האור ועין צפ"מ שגריך לומר שרואה שיאחז צו בעצור השני והיינו שחזו שחזו קאי על צד הראשון ושיאחז קאי על צד השני, ומוזן שיש צה קצת דוחק, ולי בעזרת ד' נראה דקאי על הסתר לטלטל את העור של גדי הנאמר במשנה (ועין שנת דף מ"ט ע"א בתוספת דה"מ טומנין בשלחין ומטלטלין אותן וכו') וצפרק כל כתני קט"ז קאמר וכו' העור צלל צפרק לטלטלו ופירש רש"י צפרק כל כתני שם דהכא מיירי בעור צהמה גסה והתם דאסור לטלטלו מיירי בעור צהמה דקה) ועתה נחזי חנן הכא במשנה נאמר פורסין עור של גדי היינו עור צהמה דקה האסורה לטלטול אמר הירושלמי ונאמתי מתהיל הסתר משיאחז צהן האור אז מותר לטלטלה אצל קודם שיאחז צהן האור אסור לטלטלה שלא יצא צהן האור, דווי יגיד שיעל האור להתיר הטלטול מקודם? (ועין מגילה דף ח' שחקין עני בשמים לווילה ציו"ע אצל לא בשנת אחר ר' יוסי והוא שחל ועין ק"ע סס):

שבת פ"א ע"א (א) ולא בן תני כל דבר שיש בו סכנה: אין אומרים יעשו דברים הללו בנשים ובקטנים, אלא אפילו בישראל ובגדולים:

שבת דף פ"ב (ב) כובד העליין והתחתון מטלמלים אותן חוץ מן העומדין אמר ר' בא הדא דתימר בעומדים ששם אבל בעומדים שבן מותר:

שבת פ"ז (ז) ר' אדא בר אבהו אתיליד ליה חד בר מסמוס ביה מית ר' אבין אמר נעשה פצוע דכה ונתענה עליו ומת וכו'.

שבת דף צ"א (א) אמר ר' מני כיני מתניתא וכו'. מראש גריך לומר רצ הונא אמר לא שנו צפושרין עד על חנם יגענו ואחר זה אמר ר' חנא כיני מתניתא אצל נותנה לפניו לתוך ההונק ואחר זה רצ הונא אמר ווי חילתית וותר לשותם וצוה פירש הגמרא לפי סדרא דמשנה:

שבת דף צ"ב (ב) אמר ר' יעקב בר אידי ראשונים היו שואלים מהו שינענענו דרך אצילי ידי:

עירובין

עירובין כ"ז (ז) כשהוא נפנה נפנה מן הצד וכשהוא מתפלל מתפלל לוכסן: עין צנלי מ"א ע"צ נעל מניה מרצה הולך לכקצו מהו וכו', והירושלמי מדבר כאן אלא מעלמו דאס ילטרך להזכיר דבר שנקדשה לא יהיה נגד עיניו, אצל אינו מדבר

אם ישנם אחרים אחר דמוס כבוד הנריות יכול היות דיוולא, ומה שנאמר כאן כשהוא מתפלל ומתפלל לוכסן
נריך הננה שהיה לו לומר יעמוד נקדן זיית ויתפלל כנגד לוכסן, ועין נשירי קרבן שהקשה כיון דלענין שנת
יהנין לו הן ואלכסון לענין הרחקת נואה נמי כל שהוא נאלכסון ד' אמות עדין תוך מהנייה הוא ונסיים לא
ראיתי אחד מן הפוסקים שהניחו דין זה כשמתפלל יתפלל נאלכסון? ונאמות שינוש קא חזינא הכא שהיה כאן
ראשי תיבות מ"ו וסנר הועתיק שהכונה מתפלל ונאמות משמעה כשהוא משתין משתין נאלכסון והוא
משום קילוח שלא יעבור התחום כי נאלכסון יש לו חמש אמות ועוד, והו כרנינו חננאל (ועין נדין לא יעמוד
אדם נרשות הרנים וישתין נרשות היחיד) וזה לשונו שם ננצלי מ"א ע"צ דנאמר שם נעל מניה מרצה הולרך
לנקניו מהו, ופירש רנינו חננאל שם, אם הולרך לנקניו פירש השתנת מים והולאות רע, ועין נרא"ש ריש פירקין,
כתב הרב יהודה נרללוי ז"ל נשם רנינו חננאל ז"ל דהא דהולרך לנקניו כגון השתנת מים והולאות רע, ואנו
לעניות דעתנו לא מתחזי לן דהוי נכלל הולרך לנקניו גם השתנת מים וכו' וסיים הלכך לא נריר לן האי
מילתא, ונעזר השם יתנרך הראיתי את הירושלמי הזה שנרור לן כן:

עירובין דף ג') ר' אחא בשם ר' חנינא אבא לא אמר כן אלא וחכ"א לא זכו לו מעותיו זאת אומרת שהמעות קונות דבר תורה:
עין נמשנית נמאמרים האלה אמנם זה פלא נמאמר
הקודם לומר ר' אנהו נשם ר' יוחנן זאת אומרת
מעות אינן קונות דבר תורה, ומפורש נאמר נפרק הזה
ננצלי ונירושלמי דמעות קונות דבר תורה ומנאנתי נספר

מיכל מים אשר לנעל ערוך השולחן שהקשה כן ונאמר ננ"ע, ונעזר השם נמאמר זה יתורן הדבר כי מה שר'
אחא נשם ר' חנינא אמר אנהו לא אמר כן כלומר ר' אחא אמר כי ר' חנינא אמר ליה שאני לא אמר כן
מי הוא אני של ר' חנינא לא ידענו ונכל מקום שמוכר אנהו ידוע לכל מי הוא כמו ר' חנא שמוכר אנהו מלא על
כל גדות הש"ס הזה שהוא ר' יונה, והלכתי לחקור ננינו של ר' אנהו ומנאנתי כי זין נניו היה אחד נשם ר'
חנינא ועין תולדת תנאים ואמוראים ערך ר' אנהו ועין נירושלמי פסחים דף כ"ד שם נאמר ר' אנהו שלח לר'
חנינא ננו, וכיון שכן מה שנאמר ר' אחא נשם ר' חנינא, נריך להיות נשם ר' חנינא והוא נן ר' אנהו והוא אמר
אנהו ר' אנהו, לא אמר נשם ר' יוחנן דמעות אינן קונות, אלא זאת אומרת שהמעות קונות דבר תורה (ונרא
מוכח אנהו):

עירובין נ"ו ע"א הווי בעי מימר מה פליגי ר' מאיר ורבנן כשערבו אבל בשלא ערבו פתר לה כשהיו כולן לאדם אחד:
כבר אמרנו נמנא שהרצה פעמים נירושלמי היכא שנאמר
"אנהו לא" מחסיר תיבת לא ומונן שתיבת אנהו
נראשי תיבות אנהו וכן כאן ז"ל אנהו לא נשלא ערבו,
ודחי פתר לה כשהיו כולן לאדם אחד ואינו נדרש לעירוב
כלל:

נעזר השם ר' שמואל נני נני דנ"ד דנ"ד
ננצלי וננצלי ננצלי ננצלי ננצלי ננצלי

פסחים

פסחים ב' ע"א הכל נאמנים על ביעור חמץ אפילו נשים אפילו עבדים,
ר' ירמיה בשם ר' זעירא לית כאן אפילו
במאמר הזה יגעו הראשונים ז"ל, ונמשנית הנהתי
לפי פירוש המפרשים ז"ל אשר קדמוני, אמנם
נרוב השגות נדין נשים אינן נאמנות שהשיגו הפוסקים

נשים נשים עצמן הן נאמנין מפני שהן עצלות והן בודקות כל שהוא כל שהוא:

הזנתי גם אנכי כי עוד לא נחתי אל האמת ואנסה לחזור ולנארו צעור השם כאן עוד הפעם, הכל נאמנים על צעור חמץ אפילו נשים ואפילו עבדים, ר' ירמיה צס ר' זעירא אומר לית כאן אפילו נשים כלומר תיבת אפילו נשים, דתיבת אפילו תורה דנשים נאמנות מלד קלות האסור יען שצדיקה זו מדרבנן אצל מלך עמון אינן נאמנות אצל סווי נאמנים תיבת "אפילו", דנשים עמון הן נאמנין (כלומר מלך עמון הן נאמנין) על צעור חמץ מפני שהן עצלות כלומר אינן מהירין (לאנגזאמע) במלכתן והן צודקין כל שהוא כל שהוא כלומר צחורין וסדקין (וכ"מ'ש'א לעיל ר' שמואל בר יחזק שהר צודק כל שהוא כל שהוא צחורין וסדקין), וצפירוש של עצלות (לאנגזאס) מלאתי חצר צספר מנוח דף ו' המוצא צליון וירושלים להרצ רחטנער, וצירושלמי סנהדרין כ"ו אומר ר' יוסי חמץ הדבר מסור לנשים והן עצלות ומלמד זה הוה סתירה להא דפסחים לכל הצחורים, ורק אך לפי צחור זה מוצן דהיינו מתוך שהן עצלות כלומר אינן מהירות במלכתן יכולה לכנוס בשעה השניעית תש"כ לענין צדיקה צחורין וסדקין מעלה היא צזה שאינן מהירות ולוקחין להן עת וזמן צעזעדתן ועין ירושלמי נדרים דף ט"ו ע"ב דפריך והן אפילו הלא היא עיקר שנועת שול וכן צצועות ג"כ וכן כאן לית כאן אפילו נאמנים: (וצזה סרו כל התלונות מן הפוסקים צענין זה:

פסחים ג') אומר ר' יונה הכין צורכה מתניתין מעיר לעיר ומחצר לחצר ממקום למקום ומבית לבית אם חושש את מעיר לעיר את חושש מחצר לחצר אם את חושש מחצר לחצר את חושש ממקום למקום אם חושש את ממקום למקום את חושש מבית לבית:

אמר ר' יוסי אפילו כמתניתין אתיא היא, אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום א"כ מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף, שאם מבית לבית אי אתה חושש לא כל שכן ממקום למקום, אם ממקום למקום אי אתה חושש לא כל שכן מחצר לחצר אי מחצר לחצר אי אתה חושש לא כל שכן מעיר לעיר, יכולין הן כל ישראל לבדוק חמץ באחת:

פסחים מ"ג ע"ב המשכיר בית לחבירו עד שלא יכנוס המשכיר חייב לבער משיכנוס השוכר חייב לבער, אמר ר' שמעון אימתי בזמן שמוסר לו המפתח אבל בזמן שלא מסר לו את המפתח אינו צריך לבער:

בן צריך לוקח לכאורה, עד שיכנוס המשכיר חייב לבער חמץ הירושלמי דובר תמיד צלילי עד שלא יכנוס משמעו עד סוף זמן שלא כנס המשכיר חייב לבער משיכנוס השוכר חייב לבער אמר ר' שמעון אחתי צמון שלא מסר לו להשוכר את המפתח (כ"ל) אצל צמון שמוסר לו את המפתח אינו צריך המשכיר לבער אף שהשוכר לא כנס עוד:

פסחים מ"ד ע"ב) לא יאכל חמץ היום:

אינו צריך להיות כאן תיבת היום דר' יהודה לא דריש
סמוכים ורק אך בדברי ר' יוסי הגלילי נדרש תיבת
היום:

יומא

יומא ט"ז) מ"ט דר' יוסי למאת בני אתרן תעשה
כותנות:

עין נחם' חגיגה פרק קמא הלכה א' שם נאמר לק' בני
אהרן ותקנתי במשניה שם שנתחלק ק' מן כ' וצריך
להיות ראש תיבה לכ' ומשמעה לכל בני אהרן תעשה
כותנות כאשר נמקרא וכלן הונעתין העתיק מן לק' למאס
והרחיק יותר השינוש מן האמות:

יומא מ"ב ע"א) ר' שמעון בשם ר' לוי סוכיא:
צריך להיות ר' לוי סוכיא דהוא ר' לוי סגל וכן מפורש
בכמה מקומות:

מועד קטן

מועד קטן י' ע"א) אית דבעי מימר הכין אמר
לית אחיו של אותו האיש
הניח חיק אמו וחבק חיק נכריה:

עין כתובות דף כ"ז צירושלמי לשון המורגל בזה לא דמי
הפולטה לחיק אמו לפולטה לחק נכריה:

מועד קטן י') בקשו לנדות את ר' אליעזר אמר
אמרין מאן אזיל מודע ליה אמר
ר' עקיבא אנא אזיל מודע ליה אתא לגביה א"ל רבי
חברך מנדין לך נסתיה נפק ליה לברא אמר
הרובתא הרובתא אין הלכה בדבריהן איתעקריין
ולא אתעקרא אין הלכה בדבריי איתעקריין
ואיתעקריית אין הלכה בדבריהם חוזרין ולא חוזרת
אין הלכה בדבריי חוזרין וחוזרת כל הדין שבחא
ולית הלכה בר' אליעזר א"ר חנינא משנתנה לא
נתנה אלא אחרי רבים לתשות, ולית ר' ליעזר ידע
אחרי רבים לתשות, לא הקפיד אלא על ידי ששרפו
טהרותיו בפניו תמן תנינן חיליות ונתן חול
בין חוליא לחוליא רבי ליוזר משהר וחכמים
משמאין זה תנורו של חכמיני, אמר ר' ירמיה חכך

בן צריך להיות: צקשו לנדות את ר' אליעזר, תמן תנינן
חיתכו חליות ונתן חול בין חוליא לחוליא רבי ליעזר
מטהר וחכמים מטמאין זה תנורו של חכמיני אמר ר'
ירמיה חיתכו גדול נעשה בליתו יום כל מקום שהייתה
עיניו של ר"א מנצט היה נשרף ולא עוד אלא אפילו חטא
אחת חלייה נשרף וחליה חליה נשרף והיה עמודי בית
הוועד מרופפין אמר להם ר' יהושע אם חזרים מתלהמים
אתם מה חכפת להם וצקשו לנדותו אמר אמרין מלן
חיל מודע ליה (בטרם חולי יחזור) אמר ר"ע אלא חיל
מודע ליה אתא לגביה א"ל רבי רבי חנני מנדין לך נסתיה
נפק ליה לברא אמר חרובתא חרובתא אין הלכה בדבריהם
חיתעקריין ולא חיתעקרא אין הלכה בדבריי חיתעקריין
וחיתעקרת, אין הלכה בדבריהם חוזרין ולא חוזרת אין
הלכה בדברי חוזרין וחוזרת ויאתה צת קול ואמרה הלכה

גדול נעשה באותו יום כל מקום שהיתה עינו של ר' ליעזר מבטת היה נשרף ולא עוד אלא אפילו חטת אחת הציה נשרף וחציה לא נשרף והיה עמודי בית הוועד מרופפין אמר להן ר' יהושע אם הבריים מתלהמים אתם מה אכפת לכם ויצאת בת קול ואמרה הלכה כאליעזר בני אמר ר' יהושע לא בשמים היא ר' קריספא ר' יוחנן רבי וכו'.

כאלעזר בני אמר ר' יהושע לא בשמים היא (ופריך) וכל הדין שנחל ולית הלכתא כר' אליעזר, אמר ר' חנינא משנתנה לא נתנה חלל אחרי רבים להטות ולית ר' אליעזר ידע אחרי רבים להטות? לא הקפיד חלל על ידי שרפו טהרותיו בפניו, ר' קריספא ר"י נשם רבי אס יאמר לי אדם וכו'.

(שם) ולית ר' אליעזר ידע שאחרי רבים להטות? לא הקפיד אלא על ששרפו טהרותיו בפניו:

עין קרנן עדה ועין חדושי מרן הגאון ר' מאיר שמוחה זצ"ל שאמר שפירוש דחוק מעצמו ומזנן שקשה לומר שהשם לחכמים שכונתם להקניטו ולא לשם שמים חונם גם פירוש לא רחוק מן דוחק דלפי דבריו דר"ל אמר דבר שמוע מן רבותיו והוא ג"כ רבים תחר הקושיא צלחת מלי חולונא דהאי רבים מן האי רבים ומדוע תפסו עליו מלחרי רבים?

ובעזרת ד' אנכי אומר אס אהר הורה ואחר זמן חלקו עליו רבים כל ההוראות אשר הורה נטרם חלקו עליו המה נשארם החר, מפני שילאו נהתר מותר, ונזה מוזן איך ילח נח קול לומר הלכה כאליעזר בני הלל אחרי רבים הלכה היא ולפי מה שאמרנו מוזן דקאי על טהרותיו שהורה טרם שחלקו עליו חכמים, והוא מושם הכי הקפיד על שרפוס והם עשו מפני למעט מהלוקת:

שקלים

סוף שקלים) רבי יודה ענתודריא בעי קומיה ר' יוסי הכא את אמר קדשו והכא את אמר לא קדשו? א"ל תמן לכך אין מקדישין לכתחילה לפי שמצוה להקריב מן תרומה חדשה והאיך ה"ל ישינה והכא מאי אית לך למימר האי ישינה היא, לגבי הקדשות אחרים וקיננו של גר אינו צריך חדשה ואם הקדיש קדוש ויניחנה עד שיבנה בית המקדש שמא יבנה הבית כבראשונה ותתרם תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן והכא מאי אית לך?

פריך, הכא, נגר את אומר מקדישין לכתחילה והכא צמתינן צשקלים את אומר השקלים אינם נוהגים חלל בפני הנית ואין מקדישין לכתחילה (כז"ל)? א"ל תמן אין מקדישין לכתחילה לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה והאיך יהיה לו ישינה והכא נקרנן מאי אית לך לומר האי ישינה היא? ומחר ומפרש לגבי הקדשות אחרים וקיננו של גר אינו צריך חדשה ויניחנה עד שיבנה בית המקדש ויקריצנה, הכא מאי אית לך (נריך להיות כאן) שמא יבנה בית המקדש כבראשונה, ותתרם הלשכה מן החדשה ולא יקריצנה כלל והוי פרכת ר' יודה ענין אחר ולא קאי אדלעיל:

תענית

תענית ג' מחלפיה שיטתיה דר"א מחלפיה שיטתיה דר' יהושע דאתפלגון רבי ליעזר אומר וכו':

פלאים נזה כי אין שום דמיון זה לזה אשר על ידי זה יאמר מחלפא שיטתייהו ורליתו נספר יפה מראה אחר שנמר מחלוקת ר"א ור"י מציא ר"א אומר אם אין ישראל עושין תשובה וכו' מוכח כי לא היה לפניו גירסת מחלפי שטתייהו ואידי דנאמר מחלוקתם נזה מציא גם את זה:

תענית ט"ו שכן מצאנו שאילולי שאמרו ישראל בהר הכרמל ד' הוא האלקים ד' הוא האלקים לא ירדה אש מן השמים ושרפה את הקרבנות:

כלומר דנזה שהוא אליהו אמר ענני ד' לא היה ד', רק אך אחר שאמר עננו וידעו העם הזה כי אתה ד' הוא האלקים (כלומר שיאמר כל העם ד' הוא האלקים) אז ותפול אש מן השמים, ולתנם דתק הק"ע נזה:

תענית ט"ו איתון חמין פירין דשמש:

היה כאן פירין דשמי' והמעתיק טעה והעתיק דשמש ונאמת הכונה פירין דשמיא היינו דאמר מענדין שמיא ניסין והללחת שתא לכן קרא הפירות פירין דשמיא זה צרור ועין ונעשר שני כ"א ע"צ גם שם פירין פירות ועין ק"ע שם:

תענית ט"ו הא עבידא יותר מכן צריכה שיעור יותר:

תיבת הא צנוקוס "היכא" כלומר היכא עבידא נ"ל אילו יותר מכן צריכה שיעור יותר:

תענית כ"ד התיב ר' יוחנן לרשב"ל והתני בזה ובזה היו הלזים עומדים על הדוכן ואומרים וישב עליהם את אונם? א"ל רשב"ל מה את שמע מינה א"ל מאחר שאילו נסכים היו זמנו של שיר היה ר' יוחנן אומר שירו של היום רשב"ל שירו של אתמול:

תיבת (א"ל מאחר) הכונה איכא לנימר מאחר והכל מדברי ריש לקיש אחר לו רשב"ל מה את שמע מינה איכא לנימר מאחר שאילו נסכים היה זמנם גם זמנו של שיר היה ונאז שני חיוצם צנת אחת חיוצם נסכים וחיוצ שיר לכן אמרו שיר אצל מכלאן ולהנא דהיו יודעים מקודם שאין נסכים הוצת השיר גם כן אינו דאין שיר צלא נסכים, ר' יוחנן אומר שירו של יום דלשיטתו דאומרים שירה צלא נסכים ריש לקיש לדעתו דאין אומרים נסכים:

סוכה

סוכה י"ח מהו מוצא ממציא:

בבבלי ואמאי קרי לה מוצא אידי דמפיק מכרנא דמלכא קרי לה מוצא, כלומר (מפיק מוצא) אשר לא כן הירושלמי הוא פירש מוצא ומציא (מוצא ממציא) וכן שורש נוס דלדי וסמך מתחלפות:

סוכה י"ח ע"ב ר' זעירא שלח לר' דניאל בריה דרב קטינא שמעת מאביך טעונה ברכה ונטלת בפני עצמה ויש לה שיעור אתא רבי אייבו בר נגרי בשם רב חונא ואמר טעמא טעונה ברכה ונטלת בפני עצמה ויש לה שיעור לא שמעת, תמן אמרין רב ששת ורב נחמן בר יעקב חד אמר ג' בדי עלין וחד אמר אפילו בד אחד:

כן צריך להיות שמעת מאביך טעונה ברכה ונטלת בפני עצמה ויש לה שיעור? ואמר לא שמעת, אתא רבי אייבו בר נגרי בשם רב חונא ואמר טעמא טעונה ברכה ונטלת בפני עצמה ויש לה שיעור כלומר מן סברא אחר לכל אלה תמן אמרין פליגי בזה וכו' חד אמר ג' בדי עלין וחד אמר אפילו בד אחד:

סוכה י"ח תני ובעלי מומין ר"שבל"ק בעא קומי ר"י בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח א"ל בשרים היו:

בבבלי נאמר אמר ר"ל כהנים צעלי מומים נכנסים בין האולם ולמזבח כדי לזאת צערצה אמר ליה ר' יוחנן מי אמרה (ופריך) מי אמרה? הא ליהו דאמרה דאמר ר' אסי אמר ר' יוחנן משום ר' נחמיה איש נקעת וכו' אלא מי אמרה וכו' צעלי מומים דלמא נתמימים, הרי דהצנלי סוצר צהסכס צדעת ר' יוחנן דצעלי מומים אסורים:

וכאן בירושלמי נקראן עדה מציא שני פירושין צדעת ר' יוחנן פירוש הא' כשרים הם צעלי מומים לקרב למזבח, ולשון השני כשרים היו זוקפים ולא צעלי מומים, והוא הקרבן עדה אמר הראשון עיקר, ורבים הם הנוקשים הלא צנצלי נאמר דר' יוחנן סוצר דצעלי מומים אסורים? ותמימים היו? אמנם צעור החוקן לאדם דעת אנכי אומר הצנצלי וירושלמי שוים צדעת ר' יוחנן, דנדרש לנו להצין, נגד צעלי מומים אומר כשרים, כשרים ראויים לאמר נגד פסולים ותיצת תמימים נגד צעלי מומים, לכן נראה דכל הנאמר כאן הם מדברי ריש לקיש, ועין צנצלי נדברי רבינו חננאל וזה לשון פירוש כיון שמוצתן צוקיפה לא יתכן כהנים צעלי מומים לזוקפה על המזבח שמתראה כאלו הן כשרים לגבי מזבח, וזה שרשנ"ל צעל קומי ר' יוחנן אהא דתני "וצעלי מומים" איך צעלי מומים נכנסים בין האולם ולמזבח, (א"ל) כלומר אחי למימר, כשרים היו (לגבי מזבח) והכל מדברי ריש לקיש הוא "ושתי האותיות (א"ל משמעה אחי למימר) וראים לדברינו שהכל דברי ריש לקיש הוא האידך יאמר ר' יוחנן כשרים היו הלא מפורש צבריתא "תני וצעלי מומין" צלמא צנצלי דדברי ר' נחמיה שאל נאמר צפירוש צנצלי מומין אומר היטב מי אמרה צעלי מומים דלמא תמימים לא כן בירושלמי אשר צפירוש נאמר תני וצעלי מומין איך יאמר תמימים היו ועל כרחך כאשר אמרנו, אמנם אם השאל ישאל הלא צנצלי אמר ריש לקיש צודאי צעלי מומים מותרים והכא שאל ומתפלל, עין צרציו חננאל צנצלי דאותיות ר"ל הכונה ר' לוי ולא ריש לקיש:

סוכה י"ט וכעצם השמים לטוהר, שמיא כד אינון נקיין מן עננין:

ועין מציא המשנ"ח ציארנו "מאי טעמא" בירושלמי כמו מאי קרא צנצלי וכן הכא מאי טעמא קאי אחי בר קפרא מאי קרא וכעצם השמים לטוהר שמיא כד אינון נקיין מן עננין וכן לקמן מאי טעמא קאי אחי צסס ר' אליעזר מאי קרא?

ראש השנה

ראש השנה י"ג ע"ב רשב"ל אקדמין חד סב לעיבורא ואעיליגיה מן

ההוא תרע דלהל:

תיבת דלהל צריך להיות דלעל (לכנס) כלומר החזירו אותו מן תרעה שרעה לעייל שנעשה לו ציון:

ראש השנה שם ולא שמיע דאמר ר' קריספא בשם ר"י מעשה שעברו השנה שלשה רועי בקר חד מינין אמר בכיר לקיש באדר מינין וחורנא אמר קדים באדר פוח ליחיד ופיק לקבליה וחורנא אמר תוד באדר בעדרייה ימות ובטל תינתה משכיה ישלח, ואנן חמין שתא דלית חד מנהון ועברו את השנה על פיהם אמר ר' חלבו והסכים בית דין עמהם:

בענין הזה קשה מאוד אחר שאמר ואנן חמין שתא דלית חד מנהון ועברו את השנה על פיהם, איך מקשה מר' זעירא שיהיו כולם מורין מטעם אחד לו יהי דנ' טעמים לא יהיה רק אחד הא אנן חמין דלית חף חד מנהון טעמים ג"כ עברו השנה על פיהם? לכן נע"ה נראה לי שלא על הטעמים נאמר כי אם על המעצרים, וכי אנן חמין שתא דלית חד מנהון מן ההדיוטות? כלומר חלל בכל שנה נחלל הדיוט צין המעצרים וכל זה עברו השנה על פיהם ואמאי לעילויגיה להאי סבא מן תרעה

דלעל? אמר ר' הלבו והסכים צית דין עמהם כלומר צין שלם ומסכימים עמהם ומעצרים, ואחר זה שאל לו יהי והן שיהא כולן מורין מטעם אחד? ומשני כיון דכולן מודים זה לזה כמו שכולם מורין מטעם אחד:

ראש השנה ט"ו מניין שהם שלש על שלש שלש ת"ל יום תרועה זכרון תרועה שופר תרוע עד כדון כר' עקיבא כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל ותקעתם תרועה שנית תרועה יתקעו למסעיהם אין תימר היא תקיעה היא תרועה הא כתיב ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו:

מניין שהם שלש של שלש שלש ת"ל יום תרועה זכרון תרועה שופר תרועה, תני (ר' ישמעאל ליתא) ותקעתם תרועה שנית תרועה יתקעו למסעיהם (תיבת תני כמו האי תנא מיייתי לה מן "מודנר" צנצלי ופריך עד כדון כר' עקיבא דדריש כפולות דורש ותקעתם תרועה כפל אלשון חלל לר' ישמעאל דאמר דברה תורה כפולות כלשון צני אדם הלל אליציה ותקעתם תרועה אחת הן? ומשני אי אפשר לומר אחת הן חין תימר אחת

הן הא כתיב והקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו (השורות הפוכות):

ראש השנה שם הדא הוא דכתיב מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי וגומר, תני בשם ר' נחמיה היתה כאניות מוחר ממרחק תביא לחמה, דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר, אמר ר' יוחנן זו דברי ר' יהודה אבל דברי חכמים קידוש בית דין

גיחא קידוש צית דין, תקיעת שופר, שהם התחלת שנת היוצל, חלל והשמת כספים שזאת היא בשנה שעברה הלל צסוף השמיטות כלומר בשנה האחרונה שעברה משמת ומה ענין לשנת היוצל הלל שנת היוצל חייגה משמת כספים כלל רבי זעירא שמע לה מן הדא ויאמר אלי חל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת

ותקיעה

לצור נשמת ר' שמואל צני צ"ד דנצ ד"ל
ציגלואקס נפטר ד' אדר תרצ"ט

את לנך להנין ולהתענות לפני ד' א' נשמעו דברך וכן
 כאן השמטת כספים אשר בשנה האחרונה מקדש את
 היוצל לנא (וגם אין ראיה מכאן דסוף שנה משמט דתיבת
 בסוף על כל שנה האחרונה של תשע וארבעים ולא קאי
 על שנת היוצל כלל ושנת היוצל אינו משמט כספים כלל)
 — וזה ג"כ שאלה אם ר' זעירא היה כאן כשנאמר ענין
 זה בישיבה, ומשמעות התיבות "ר' זעירא שמע לה מן
 הדא" משמע דאחרים הניחו מן תענית, ומי הוא המציא ונאמר כאן כשאלה —

ותקיעת שופר והשמט כספים משמיטין ניהא
 קידוש בית דין ותקיעת שופר, השמט כספים לא
 בסוף הן משמיטין רבי זעירא שמע לה מן הדא
 ויאמר אלי אל תירא דניאל מן היום הראשון אשר
 נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלקיך נשמעו
 דברך כבר נשמעו דברך:

ביצה

ביצה ה') ואקים תנייא קומי ותנא במה דברים
 אמורים וכו': צ"ל והקים תנא קומי ותנא במה דברים אמורים וכו':

שם (מה בין סולם של שובך מה בין סולם של
 עליה אמר ר' יעקב בר אחא סולם של שובך
 אם עשה הוא מלאכתו מאתמול כחושין הן, סולם
 של עליה יכול הוא לעשות מלאכתו מאתמול:

שם אמר ר' יוסי בר בון יכול הוא לעמוד עליו
 לעשות מלאכתו סולם עלייה אינו יכול
 לעמוד עליו ולעשות מלאכתו:

ביצה י"ד וחש לומר שמא נקבו חזקת בני מעים
 כשירות הן: היינו דפריך לו יהא דאם לקחו זאבים זהו רק היכא דאי
 אפשר לזרר אצל היכא דאפשר לזרר מאי ואמר
 אפילו לזרר אינו צריך:

חגיגה

חגיגה ז' ע"א ר' אבא בר זמינא ומטא בת
 משמיה דר' דוסא הכי כתב ליה
 הרי שלחנו לכם אדם גדול ומה הוא גדלותו שאינו
 בוש לומר לא שמעתי:

ונוצן כעת המאמר מן ראש השנה דף כ"ו ע"ב לוי חילק להסוף אתה גברי קמיה אמר ליה פלגיא קבענא לא הוה ידע מאי קאמר ליה אתה שאל צי מדרשא אמרו לו גולן קאמר לך דכתיב היקבע אדם חלקים, אמר ליה רבא מברניש לרבא חשי, אי הוואי התם הוה חמינא ליה היכא קבעך צמאי קבעך ואמאי קבעך וממילא הוה ידענא, ואיהו (לוי) סנר מילתא דאיסורא קאמר ליה, ועין צאגות מהרשא"ה דהוא נתינת טעם מדוע לוי לא שאל כרבא וצאיסורא לא שיך לשאל צמאי קבעך וכו' אצל אי אפשר לומר ככה, הלא מה שרבא אמר חילו אנא הוי היינו אם אני הייתי שלא ידעתי וסנרתי מילתא דאיסורא כוונה והייתי שואל מאי קבענך וכו' ע"כ דגם צאיסורא שיך לשאל מאי קבענך, והנה אנכי לעצמי שואל כי צמושכל ראשון נראה שרבא מתפאר שהוא היה עשה יותר טוב מן לוי אשר זה איננו מן הנודה, צמאמר ר' אבא בר זמנא מוצן הדבר, רבא מברניש התוודה ואמר לוי גדול ממני שאינו צום לומר לא שומעתי וחילו אנא הוה הייתי שואל היכה קבענך וכו' וממילא הוה ידענא והייתי צום לומר לא ידעתי, ועין צ"ב פרק לא יתפור דף כ"ב צתוספת ד"ה אנא ענישתיה, ועין ירושלמי צרכות י"ז ע"ב אמר ר' חייא רובה:

שם) מתניתין דקודש מקדש המקדשין דרבי אתא כן צריך להיות מתניתין בקודש מקדש המקדשין דרבי
מימר לך וכו': היינו מה שנאמר בשם רבי אתה מימר לך וכו':

מגילה

מגילה כ"ו ע"א) משנה הלכת ו' וכו' גמרא שתי המשניות משנה ו' ומשנה ז' צריכות להיות יחדן
ובעצרת וכו' ר' יעקב בר אבא וצריך כאן להיות: ציון: צומעדות צומעה
בשם ר' יוסי ללמדך שאין העולם עומד אלא על צראשית: אמר ר' יעקב בר אבא בשם ר' יוסי ללמדך
הקרבנות: שאין העולם עומד אלא על הקרבנות (ואחר זה): ציון:
אין מפסיקין בקללות: אמר ר' חייא בר נמנא וכו':

שם כ"ז ע"א) נהיר את כדי דהוינן: צריך להיות כד די הוינן:

יבמות **למד נשמת ר' שמעאל צבי צ"ד חז"ל**
זיגלויס נפטר ד' קודש מצ"ס

יבמות נ"ז) כתיב ושכב איש אותה שכיבתה היה כאן ראש תיבה אח' וסנר המעתיק שמשמעה אחרת
אוסרתה ואין שכיבה אחרת —וצאמת כונתה אחרת וכמו צנצלי שכיבת אחרת:
אוסרתה:

יבמות נ"ז שם) ואמר אף הבא תחת אישך פרט הפ"מ וק"ע ז"ל שניהם פירשו דקושיא הוה וקאי על
לאונסין: לעיל ודוחק הוה דהיה לו להקשות לעיל יאמר
תחת אישך פרט לאונסין, גם דברי ר' מתנא כנראה

אינו תירוק, לכן נראה שאיננה קושיא ורק שני טעמים על שאינה נאסרת (א) ושכן אותה ואין שכינת אחרותה
אוסרתה (ב) דלמורין גם הכל תחת אישך פרט לאונסיך, ודברי ר' מתנייא הם ענין אחר וקאי על המשנה מדוע
לא אסרוה על צעלה כמו צמחנה ראשונה, ואמר מפני שגזרו על מצוי ולא גזרו על שאינו מצוי, דרך האיש לנאת
גזרו, ואין דרכה של אשה לנאת למדינת הים לכן לא גזרו:

יבמות ג"ז אמר ר' יודה מודין ב"ש וב"ה בבא
על חמותו שפסל את אשתו ועל מה
נחלקו וכו' חברייא בשם ר' יוחנן טעמא דר' יודה
באש ישרפו אותו ואתה, מה אנן קיימין אם לענין
שריפה אין נשרפת אלא אחת אלא אם אינו ענין
לשריפה תניהו ענין לאיסור עד כדון כר' עקיבה
כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל באש ישרפו אותו
ואתה, הוא ואת שניא והיו ב"ש דנין מה במקום
שבא איסור הקל על איסורא הקלה אסר את
אוסריו כאן שבא איסור התמור על איסור החמורה
אינו די שנאסר את אוסריו והיידן איסור קל
אמר ר' יוחנן ראשה דפרקא ותהן נוקל אינו אלא
חומר שנייא היא שנשאת דרך היתר:

חברייא בשם ר' יוחנן טעמא דר' יודה צאש ישרפו
אותו ואתה, וזה חנן קיימין אם לענין שרפה
אינה נשרפת אלא אחת? אלא אם אינה ענין לשרפה תנהו
ענין לאיסור (וזהו טעמא דהכל מודין צנא על חמותו
דפוסל את אשתו) ופריך עד כדון כר' עקיבה דלית ליה
כונה אחרת צניצת אשתו ואליציה קשיא צנא חנן
קיימין אצל לר' ישמעאל דלית ליה כונה אחרת צניצת
אשתו ואליציה לא קשה צנא חנן קיימין, דתני ר' ישמעאל
צאש ישרפו אותו ואתה, הוא ואת שנייא (השני) היינו
הוא וחמותו, ואינה נשרפת אלא אחת אשתו ואין כאן אם
אינו ענין כלל? ומשני — והיו דנין אליציה קל וחומר
מה שצמקום צנא איסור הקל על איסור הקלה אסר את
אוסריו כאן צנא איסור חמור על איסור החמורה אינה
דין שנאסר את אוסריו והיידן איסור קל? אמר ר' יוחנן
אינה אלא חמורה דאחות אשתו גם היא חמורה? ומשני
(תיצת והיו צית שמאי דנין תיצות צית שמאי ליתא כי
הלמודים שסגרו דהקושיא על ונחלקותם ואז הטעם על צית שמאי והגיהו צית שמאי דנין אצל צמח קאי על הכל מודים)

כתובות

כתובות ח' ע"ב מן קושיי מדמי לה רבנן
לשרצים:

עין צפני משה ועין צק"ע וצ"ה אומר אנכי צניצת
קושיי משמעה הקש, היינו מן הקש מדמי לה רבנן
לשרצים

כתובות ט"ו ע"ב כותית אתיא כמאן דאמר
הרי הוא בישראל לכל דבר
ברם כמאן דאמר כותי כגוי לא בדא דאתפלגון
כותי כגוי דברי רבי, רשב"ג אומר כותי בישראל
לכל דבר אפילו תימא כותי כגוי כותי משום מאי

הענין הזה כמו שהוא אי אפשר להצינו כמובן ותיצת
לחומרין צאופן דתייה אינו מתקבל על הלל, אמנם
צ"ה כזר הוכחתי דתיצת (אז) הוא צמקום ו"ו לתיצה
של אחרים וכאן ג"כ כמו שהיה נאמר ולענין משפחה
ותיצת אז לענין כמו שהיה נאמר ולענין, ועתה ראו כי

הן פסולין לא משום גוי ועבד גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר וממזרת יש לה קנס, ולחומרין או לענין משפחה את עבד ליה גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר, ולענין קנס את עבד ליה כישראל הבא על הגויות הוולד גוי:

השורות נהפכו ג"כ וכן נריך להיות, אפילו תימא כותי כגוי וכו' ולענין משפחה את עבד ליה כישראל הבא על הגויות הוולד גוי, ולענין קנס את עבד ליה גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר וממזרת יש לה קנס:

כתובות ט"ז רבנן דקסרין אמרין תפתר שהפיתו או שמחלה לו:

הערה הלל מחילה הוה תשלומין ואיך תייב מלקות? אמנם יש לעין בזה ג"כ — שהפיתו או שמחלה לו — הלל פיתו ג"כ מטעם מחילה ולמה תרתי פיתו או שמחלה לו — אמנם לעיל מזה הוכחתי שתינת לו הוה במקום וו (צירושלמי) לתינת שלאחריה וכן הכל ג"כ שהפיתו ושמחלה לו כלומר כיון שהפיתה ומחלה לו כי איך יכול היות מחילה צלתי פתוי (אמנם לפי פירש ק"ע יש מקום להקשות זה):

כתובות כ' ע"א אי מה להלן אשה הראויה לו ומשלם קנס אף לו תהיה לאשה שנאמר כאן אשה הראויה לו:

תיבת אי צכאן נריך להיות או והיא ג"כ ו"ו צתיצה שלאחריה ו"ל "וזה להלן" וסלקא דעתין אמינא דקנס עם לו תהיה לאשה שני עונשין נפרדין הן אם האשה ראויה לו איכא עונש דלו תהיה לאשה ואם אינה ראויה לו משלם קנס ואמר דאף צראויה משלם קנס דשניהם עונש אחד הן:

כתובות כ' בוררת אחד מהן נפטר כולן מלא תעשה:

כאן היה ראשי תיבות וול"ת וסנר המעתיק שמשמען מלא תעשה וצאמת משמען "וולו תהיה":

שם בורה לה אחד מהן נפטר כולן מלא תהיה אמרה אפשר בוררת וחוזרת ובוררת:

גרסת הר"ן אמרה אי אפשר צד הוא נפטר ובוררת וחוזרת ובוררת, ולולא גרסתו הייתי אומר, כאשר צירושלמי שתי תיבות הללו "אי אפשר" ואי אפשר תמיד צוילה אחת — אפשר — אפשר, והיה כאן ראש תיבה אפ' וסנר המדפוס אפשר שהיה אי אפשר, וצאמת היא אפשר שהיה אי אפשר אם אמרה אי אפשר צד בוררת וחוזרת ובוררת:

כתובות כ"ז ע"ב תני נערה מאורסה שזינתה סוקלין אותה על פתח בית אביה, אין לה פתח בית אביה סוקלין אותה במקום שזינתה וכו' וחתני וכו' מלמד שבית דין מבפנים ובית הסקילה מבחוץ אמר ר' יוסי שניא היא הוא שער שקלקל בו וכו' הא שער שנסקל בו, כי עשתה נבלה בישראל נבלה זו כל ישראל (שבא) לזנות

האותיות ש'צ"א' הן להן מקום כאן רבים רבים האומרים ואין פותר להן וצאילו הימים ינאה מן המדפוס קונטרס אחד המכונה "על ירושלמי" הנדפס מן חכם אחד צירושלים והציא שם בשם חכם אחד המכונה בשם לוי גינסבורג דגלשה אותיות הללו משמען שילא צר אצינא יען כי מלא במקום אחר צענין בזה שילא צר אצינא, ולחנם טרחו המכונים הללו בזה כי צאמת

בית אביה יבאו גידולים רעים שגדלו יתגבלו תן לקה הענין הזה נסידורו וכן נריך להיות אחר תינות וגידוליהם: שער שנסקל בו - פסקא - אל פתח בית אביה - יבאו

גידולים רעים שגדלו יתגבלו תן וגידולם - פסקא - כי עשתה נזלה בירחאל - נזלה זו של בתי אבות כל ישראל (וראשי תינות שצ"ל נריך להיות טרם "כל ישראל") וכן ונזלה נספרי וזה לשונו כי עשתה נזלה בירחאל נזלה זו לא את עממה נלכד נוולה אלל כל בתולות ישראל:

כתובות דף ל"ב ר' בא קרמוגנא בעא אפילו אחר אמרין אפילו בוגרת אחר נשמענא מן הדא:

בן נריך להיות אפילו אחר נשמענא מן הדא ותינות הללו (אחר אמרין אפילו בוגרת) הן הנה מן לומר אחר שחומר שיש מקום לנעיתו רק אחר שנאמר אפילו בוגרת, דאם נאמר בוגרת לא מדוע משום דילת מרשות האז כל שכן אחר, אלל אחר שנאמר אפילו בוגרת שול ל שפיר אחר מהו:

כתובות ל"ז בית שמאי אומרים שתי שבתות כימי לידת נקבה ובית הלל אומרים שבת אחד כימי לידת זכר או כימי נדתה: עין בתוספתא ונזנלי דשם משמע דיליף מנדה לנז ומתוספתא נראה כי לומר מתרווייהו, ופאן משמע דלומדים או מלידת זכר או כימי נדתה ועין חסדי דוד ומנחת זכורים מפרשי התוספתא ומוכח נראה שנית הלל לומדים משניהם מלידת זכר ומנדה ורק הכא נאמר "או כימי נדתה" דמשמע ספוקא מספקא ליה וזה או וזה מונס כנר הוכחנו התינת או משמש לאות זו לתינת שלחמריה והוא הכא ג"כ כימי לידת זכר וכימי נדתה:

כתובות ל"ט ר' חזקיה בשם רבי אמר אתפלגון ר"י ורש"בל"ק חד אמר ד"ה וחרגה אמר במחלוקת ולא ידענא מאן אמר דא ומאן אמר דא מסתברא דרשב"ל"ק אמר במחלוקת דו פתר לה במעלה לה מזונות ואינו נותן לה לצרכיה ותנינן אם אינו נותן לה מעה כסף לצרכיה מעשי ידיה שלה מעשי ידיה שהן כמציאה אתא ר' יעקב בר אימי בשם ר"ש בל"ק דברי הכל היא הווי דיען דיען איתי לרשב"ל"ק:

דעון דעון נרשנל"ק (פערשידענע ווייטונגען אין רשנל"ק) (נתיבות מסתברא עין נשנית נרכות דף א' דה"מ לא מסתברא, ינמות פ"ג ע"ז ונרשנל"ק שם נש"ע סימן י"ז ועין תרומות מ"ו ע"ז:

כתובות מ"ט תני ר' הושעיה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה, אמר ר' יוסי אי לאו דתנינן ר' הושעיה הות צריכה לן מאחר שאין לה כתובה שמא אין לה קבורה: פלאים נזה, עין נידה ז' נמשנ"ח שם ד"ה תני ר' הושעיה וכו' מאמר העלמין, ומתראה כאשר ר' יוסי ישב וממתין נשיכה על מאמרי ר' הושעיה להסכים עליהם:

כתובות דף נ"ו) כצד הוא עושה כונס ומגרש ומחזיר ותיא שוברת כתובתה, אמר ר' יוסי לצדדין קתני מתניתא או שוברת כתובתה וכו' סוף דבר עד שיכנס ויגרש ויחזור דרבא אתא מימר לך אפילו כנסה וגרשה והחזירה לה אם חדש לה כתובה כתובתה על נכסיו ואם לא כתובתה על נכסיו בעלה הראשון:

מה שנאמר כאן כלל הוא עושה כונס ומגרש ומחזיר, בתוספתא אינו כן אלא זה לשונה כלל יעשה כונס ומגרש ותיצת ומחזיר ליתא, ורק לקמן בדברי ר' זעירא בשם רב המנוחא שם נאמר כנסה וגרשה והחזירה, וזהו נכון התיבות הללו — סוף דבר עד שיכנס ויגרש ויחזור דרבא אתא מימר לך אפילו כנסה וגרשה והחזירה אם חדש לה כתובה כתובתה על נכסיו וכו' — כלומר לומר אחד מאלו כלל כונס ומגרש ומחזיר הגיה ואמר — סוף ומגרש זהו סוף דבריהם — ויחזור דריצה כלומר מה שהוסיף להיות כנסה וגרשה והחזירה לה אם חדש לה כתובה כתובתה הוכחנו ברור אשר בזמן הקלפים של עור דורס נייר היה על להגות צפנים כי גליונות פנויות לא היו להן וסמנו צנקונות להנקודות ונשאר צפנים והלומדים יגיעו לקשרן עם פניה: הקרבן עדה ופני משה סברו כי נקוד דנין ונאמת נקוד כך דנין ומשמעה, תלת דנין, שלשה אלה יהודה ויחזקיה ויוסף:

כתובות ס"ו) עאל ואשכח תלת דנין:

נדריים

נדריים י' ע"ב) אמר ר' הילא כן אורחא דבר נשא מימר לחבריה כורסתי ביא:

כלומר הוא פליג דמחלת כריסא (הנטן) זה דבר שעולה על הדעת כי כמעט שומעין תמיד אחד אומר לחבירו מה תעק ומשיב (כורסתי צי"ח) (איך שרלי חויף מין צויד) — צי"ח כמו פעיל — וכן מורגל גם היום תעק לעוק על בטנך, והוא ג"כ יען כי לעק מותר כלל צטן מורגל):

למר נשמת ר' שמעון צני ציד דוב דיל

יגלילא נשמו ד' קדר מצ"ח נזיר

תיבות שאין אומר לו — היינו טוב לו יותר לאמר לא נטמאתי, שאז אין אומר לו איכן קרבנך שהנאת, וליכל מנו:

נזיר ל"ט) ואדון ליה בטומאה מפני טומאת נזיר שאין אומר לו איכן קרבנך שהבאת:

צריך להיות לאמר ר' גוריון בשם ר' הנינה בנו של ר' יוסי ומוזן צזה עד כאן קשי ר' הנינה כלומר על ר' הנינה ועין בתרומות דף ה' א"ר הנניח מפני הטורה

שם) דאמר רבי גוריון בשם ר' יוסי בן חנינה וכו' עד כאן קשי ר' יוסי בן חנינה, ר' מנא שמע לה מן דבתרא:

והוא ר' חנינה כי לפעמים קורא אותו חנינה ושם ג"כ נאמר עד כאן קשי ר' חנינה ר' מנא וכו', ויותר עלינו להצין מה שנאמר כאן ר' מנא שמע לה מן דנחרא — עין הוריות ה' שם נאמר ג"כ ר' מנא שמע לה מן דנחרא וכי כל לימוד מן דנחרא, כדו לר' מנא? ורבים הם ונאמרים כאלה הנריכים פתרונים ואין להם פתרונים:

סוטה

סוטה ד' מתניתין לא במשנה ראשונה:

עין ק"ע שפירש ואמר מתניתין לא אתיא חלל, ולפי דבריו חנית לא כמשמעה והוסיף (חלל — "לא אתיא חלל")

וכן הפ"מ פירש בתומיה בדרך שאלה מתניתין לא כמשנה ראשונה? ונעלם מהם צו הרגע דרכו של הירושלמי להחסיר חלק וכאן ג"כ, וכנ"ל — מתניתין חלל כמשנה הראשונה:

סוטה ח' ויבאו עד גורן האמד וכי יש גורן לאמד

אמר ר' שמואל בר נחמן תיזרנו בכל המקרא ולא מצאנו מקום ששמו אמד אלא מהו אמד אילו הכנענים שהיו ראויין לידוש כאמד, ובאיזו זכות ניצולו? בזכות וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגורן האמד, ומה חסד עשו עמו? רבי אלעזר אמר איזוריהם התיירו רשב"ק אמר קשרי כתפותיהן התיירו רבנן אמרין זקפו קומתן אמר ר' יודן בר שלום הראו באצבע ואמרו אבל כבד זה למצרים, ומה אם אילו שלא עשו חסד לא בדיהן ולא ברגליהן ראו מה פרע להן הקב"ה, ישראל שתן עושין חסד בדיהן וברגליהן עם גדוליהן ואם קטניהון על אחת כמה וכמה, אמר ר' אבהו כל אותן שבעים יום שבין איגרות לאיגרות כנגד שבעים יום שעשו המצרים חסד עם אבינו יעקב:

הענין הזה אין לו סידור, וגם חליף קא הוינא הכל וכן נריך להיות: ויצאו עד גורן האמד וכי יש גורן לאמד? אמר ר' שמואל בר נחמן חזרנו בכל המקרא ולא מצאנו מקום ששמו אמד, חלל חטא חילו הכנענים שהיו ראויים לידוש כאמד, ובאיזה זכות נצלו בזכות וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגורן האמד אמר ר' יודן בר שלום הראו באצבע ואמרו חסד זה למצרים, אמר ר' אבהו כל אותן שבעים יום שבין איגרות לאיגרות כנגד שבעים יום שעשו חסד עם אבינו יעקב, ומה חסד עשו עמו? ר' אלעזר אמר איזוריהם התיירו, ר"ש חל"ק אמר קשרי כתפותיהן התיירו, רבנן אמרין זקפו קומתן, ומה חילו שלא עשו חסד לא בדיהן ולא ברגליהן ראו מה פרע להן הקב"ה, ישראל שתן עושין חסד לגדוליהן וקטניהון בדיהון וברגליהון על אחת כמה וכמה:

והוא ר' חנינה כי לפעמים קורא אותו חנינה ושם ג"כ נאמר עד כאן קשי ר' חנינה ר' מנא וכו', ויותר עלינו להצין מה שנאמר כאן ר' מנא שמע לה מן דנחרא — עין הוריות ה' שם נאמר ג"כ ר' מנא שמע לה מן דנחרא וכי כל לימוד מן דנחרא, כדו לר' מנא? ורבים הם ונאמרים כאלה הנריכים פתרונים ואין להם פתרונים:

סוטה ט"ו יש זכות תולה שנה אחת יש זכות

תולה שתי שנים יש זכות תולה שלש שנים, יש זכות תולה שנה אחת מן גבוכדנצר לקצת ירחים תרי עשר, יש זכות תולה שתי שנים מאמנו, ויהי לשנתים ימים יש זכות תולה שלשה שנים מאחאב וישבו שלש שנים אין מלחמה בין

ר' יוסי אין שאל על משך הזמנים שמוצן הכל לפי גודל הזכות חלל הוא שאל מי יאמר שזכות תולה, חס מנכוכדנצר נימא שכל אותן שנים עשר חודש היה עסוק במצות (כלומר עשה נדקה כמו שדניאל יעזר וחטאך בנדקה פרוק) ובעדנא דעסוק צה חנוני מנא ולא משום זכות שהיה לו מכזר וכן באמנון בן דוד שלמד תורה

כל שתי שנים הללו, ונאמן לנו יודעים שזכות שקדם תלה
לו ואמר משם נין אהאז שמפורש שזכות הכנעתו תלה לו
של שנים:

היינו ונניין שנת כהן שנשאת לישראל ונאנסה ונת צעלה
שנפסלת מן הכילת תרומה צדקה צדקה צדקה
ונטעם שנטעמה צדקה? קל וחומר מן טומאת שרצים
הקלה וזה אם שרצים הקלים עשה בהן נגיעה צדקה
כדון לענין טומאת תרומה טומאת סוטה התעורה אם
וכרנא צדקה צדקה סוף פרק ג' ולא כרצ שנת:

כאן היה כתוב עשה ונאנסה שם צדקה — לש' — וסדר
הנעתיק שנטעמה לשלל ונאנסה שנטעמה לשכות ואין
אזהר שו' (שוכה) ועין צדקה"ס לצדקה ח' משנה ג' עזר
מאנסה, ועוד אמרו האזהר לא ישכה:

התיב ר' הגי והכתיב ויען לכן ונאנסה חן תאמר על ידי
עניה, היה להם לדבר צדקה הקודש:
והכתיב ויאמרו מד' יאל הדבר חן תאמר על ידי אמירה,
היה להם לדבר צדקה הקודש:

אין תאמר דהכא דברו צדקה הקודש, והכתיב ויקרא לו
לכן יגר שהדוחא, הרי דלכן דבר צדקה חול, ואם
תאמר קודם לזמן תורה הרי ויודי מעשר לאחר זמן
תורה והוא נאמר בכל לשון, ומשני לשון סורסי הוא
ואינו חול שהתורה חלקה כבוד אצל צדקה אחרת לא:

בשרידי ירושלמי נאמר ואיתנאדון כולהון מן צדקה עין
מנא המעצות דאיתיות שכות מתחלפות צדקה
ש"ס והיה כאן מן צדקה ונעשה צדקה ונאמן מן המעצות
כולהון מן צדקה כדון מן מסירה:

בסוגיא זו ערנציה קא הוינא ונאנסה צדקה חסון לאדם
דעת להעמידה כדאוי לה: אלא צדקה ירמיה חומר
זקנים ונאמר שנתו ונאנסה ונאנסה (מזה שמעין

ארם ובין ישראל, אמר ר' יוסי נאמר כל אותן
שנים עשר ירחים היה עוסק במצות וכל אותן
שתי שנים עוסק בתורה ויידא אמרה דא? וישבו
של שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל:

סוטה כ' ע"א) ומניין שאונסין פוסלין בכהונה
באשת איש? מה אם שרצים
הקלים עשה בהן את האונס כרצון, סוטה החמורה
לא כ"ש:

נאנסה אפילו צדקה לא כל שכן שנפסלה לאכילת תרומה,

סוטה כ"ה ע"ב) עשה מאהבה ועשה מיראה
עשה מאהבה שאם באת
לשנא דע שאתה אוהב ואין אוהב שונא, עשה
מיראה שאם באת לבעט דע שאתה ירא ואין ירא
מבעט:

סוטה כ"ט) תני בשם ר' יהודה כל מקום שנאמר
בלשון הזה, עניה, ואמירה, ככה —
וכה הרי הוא בלשון הקודש, אמר ר"א בניין אב
שבכולן משה ידבר והאלקים יענו בקול, התיב ר'
חגי והכתיב ויען לבן ובתואל אין תימר על ידי
ענייה והכתיב ויאמרו אין תימר על ידי אמירה
והכתיב מד' יצא הדבר אין תימר בלשון הקודש
והכתיב ויקרא לו לבן יגר שהדוחא וכו'.

סוטה מ"א) ובסופא אתאמר (כצ"ל) עליהון לישן
ביש ואתצדין כולהון מן בידא:

כחלק הריש לדלת ונעשה מן צדקה והאמת לריד להיות ואיתנאדון

סוטה מ"ה) אבא בר ירמיה אמר זקנים משער
שבתו ובחורים מנגינתם אמר רב
חסדא בראשונה היתה אימת פנהדרין עליהון ולא

ומשנצטלו סנהדרין נשער תכף נטלו נחורים מנגינתם
(והריך להיות כאן מן הלל) וכי מה היתה סנהדרין
גדולה ונועלת? אמר רב הסדל בראשונה היתה חיות
סנהדרין עליהן ולא היו חומרים דברי נצלה נשיר אצל
עכשיו שאין חיות סנהדרין עליהם חומרים דברי נצלה
נשיר אמר ר' יוסי בר זון נשם רב חונה בראשונה כל צרה
שהיתה נלה על הצור (שנצטלה) היו פוסקין שמה
כנגדה ומשנצטלה סנהדרין נטל השיר מוצית משתאות
ומשנצטלו אילו ואילו כלומר סנהדרין והשיר שנת משוש
לנו (שאין פוסקין שמה צניטול הצרות) צרות
האחרונות נשכחות את הראשונות והן נאין עוד הפעם
ואין אנחנו זוכרין כי היא הצרה היתה כנר) משלו משל
למה הדבר דומה לאחד שקלקל בעיר ומסרו לבעל ההגמון
וחבשו, ומסרו אחר כך לבעל הזמורה (קשה מהגמון)
וחבשו ומסרו אחר זה לבעל הרצועה וסמרו (וככלות
אלו) מסרו עוד הפעם לקמין,*) כלומר לקחת
(הראשונה) כי נשכחה על ידי שלא עשו זכרון לכל הצרות
הראשונות אשר היו ונצטלו (ואחר שנאמר כאן ענין
ציטול הסנהדרין ונציא גם זה) ואם העלם יעלימו עם
הארץ את עיניהם צאיש ההוא נתנו מזרעו למוולך לצלתי
הנזית אותה (נכל מיתות שירצה) בראשונה שהיו

היו אומרים דברי נבלה בשיר, אבל עכשיו שאין
אימת סנהדרין הן אומרים דברי נבלה בשיר,
בראשונה לא היו נפרעין אלא מאותו האיש בלבד
אבל עכשיו נפרעין ממנו וממשפחתו, אמר ר'
יוסי בר בון בשם רב חונה בראשונה כל צרה
שהיתה באה על הצבור היו פוסקין שמה כנגדה
ומשנצטלה סנהדרין נטל השיר מבית המשתאות
ומשנצטלו אילו ואילו שבת משוש לבנו נתפך לאבל
מחולנו, וכי מה היתה סנהדרין גדולה מועלת אלא
לפי שנאמר ואם העלם יעלמו עם הארץ את
עיניהם מן האיש ההוא נתנו מזרעו למוולך לבלתי
המית אותו בכל מיתת שירצו משלו משל למה
הדבר דומה לאחד שקלקל בעיר מסרו לבעל
ההגמון וחבשו והיה קשה מבעל ההגמון מסרו
לבעל הזמורה, וחבשו, והיה קשה מבעל הזמורה
מסרו לבעל הרצועה וסמרו, והיה קשה מבעל
הרצועה מסרו לשלטון והחזיר לקמין, כך צרות
האחרונות משכחות הראשונות:

סנהדרין לא היו נפרעין אלא מאותו האיש בלבד אצל עכשיו נפרעין ממונו ומשפחתו:

גיטין

בלשון הנצלי היה נאמר מעשה היה צהן שלא עמד
מאותו חולי שצעל:

גיטין מ"ב) אמר ר' יעקב בר אבהא מעשה היה
בהן שבעל מת שלא עמד מאותו

החולי:

(*) ולח כערך שחור קמין הוא מן תיצת (קוימען) שדרך העשן לנחת צה, ומה שהציא מן מדרש תזריע יש גורסין
שם — קמין — וזריש כירה ג"כ קמין — קמין וקמין מן אותיות נחתלפות ואינה גירסה אחרת ועין בקונטרס זה
בגיטה דף ז'

גיטין מ"ה ע"א) ר' ירמיה בעא זרק לה
בהצר שאינו של שניהם מהו
רבי אחא בשם ר' חנינה צריכה לרבנן אמר ר'
אבין מחלוקת רב ורבי חייה רובת דאמר ר' שמואל
רבי זעירא רבי חייה בר אשי בשם רב אין משיכה
קונה בהצר שאינה של שניהם ותני ר' חייה ופליג
אימתי אמרו הסמלמלין נקנין במשיכה ברשות
הרבים או בהצר שאינה של שניהם אבל ברשות
לוקה כיון שקבל עליו זכה, ברשות מוכר לא קנה
אלא עד שעה שיגביהנה או עד שעה שימשיך
ויוצא הוין מרשות הבעלים, ברשות זה שמופקדין
אצלו לא קנה עד שיוכחו בהן או עד שישכיר לו
את מקומו — עולא ב"ר ישמעאל אומר לא עלתה
על דעתו לזכות בקלתה הגע עצמך שהיתה קלתה
של זהב כל שכן שלא עלתה על דעתו לזכות
בקלתה ר' יוחנן אמר ובלבד במשתמשת בה אמר
ר' יוסי ובלבד משתמשת בה באותה שעה ריש
לקיש אמר בקשורה לה אמר ר' יוסי ובמגבהת
מחמתה, תני ר' הושעיה ומסייעא לר' יוחנן אפילו
זרקה לה בתוך המלוש שלה הרי זו מגורשת.
משנה: אמר לה כנסי שטר חוב זה כו' קוראה
והיא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הא גיטך כו'
היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה קרוב לה
מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה למחצה
גט ואינו גט. גמ': אמר ר"י ד'ר'ש'ב'א היא
ד'ר'ש'ב'א אומר לעולם אינו גט עד שיאמר בשעת
מתנה היא גיטך, כמה הוא קרוב וכו'.

הסוגיה הזאת אי אפשר להיות כוונתה
לפנינו ונעזר השם אצלך סדרה הראויה:

אחר תינות אפילו לא כתב לה כתיב דמיו: זריך
להיות — פסקא — לו לתוך קלתה הרי זו
מגורשת: עולא ב"ר ישמעאל אומר לא עלתה על דעתו
לזכות בקלתה (והוא מפני אשר שויתה מעטה) הגע
עצמך שהיתה קלתה של זהב? כל שכן לא עלתה על
דעתו לזכות בקלתה (כי לא תתן לו מפני יוקרון) ולכן
הקלתה שלה אף שהיא אשתו ואם זרק לה בתוכה גט
מגורשת, ר' יוחנן אומר ובלבד במשתמשת אותה, אומר ר'
יוסי ובלבד במשתמשת אותה באותה שעה, ריש לקיש אומר
בקשורה זו אומר ר' יוסי ובמגבהת מחמתה (במעט
התנוונות דברי ר' יוסי מוכן כי הוא מפרש דבריהם
של ר' יוחנן וריש לקיש) תני ר' הושעיה ומסייע לר'
יוחנן אפילו זרקו לה בתוך המלוש שלה (תיבה זו
"המלוש" אינו מוכן הק"ע ז"ל פירש — מין קדירה,
ונאל צפרור, ומתרגמין ונאלו צמילוש, עין צפרור ולא
מנאלו לא צמילוש ולא צפרור יוחנן ולא צפרור
ירושלמי ולפלא לי צפרור שצריך מלש מניח הצפרור ירו'
וצאותו ערך נומ תינת מלוש מניח רק הירושלמי, וה
לשונות צירושלמי דגיטין פרק הזרק בתוך מלוש שלה
פירש המפרש מילה זו כמו "מילסא" שפירשו קדירה
ופרור ועין צאות ק' ערך קדר צ' א"צ צפרור ונאלו צפרור
ונאלו צקדירה ונקרא צפרור הסיר מפני תחתיתו ששחור
ונאלו קצנו פארור ונקרא קדר מלשון קדר הלכתו
(וצאות נקרא קדר ג"כ מפני שהוא שחור כאומר צפר
השירים שחורה אני כאלהי קדר, ונאלו כיריעות שלמה,
כי קדר שחור הוא) והפני נשה אומר מלוש מלשון לשה

"קנעטין" עריצה שלשין זה אצל אינו מוכן מה נשתנה עריצה
צפרור השם אומר אנכי כי חסירה אות צ' צמילה זו וכן זריך להיות תני ר' הושעיה ומסייעא לר' יוחנן (לפי פירוש
ר' יוסי) אפילו זרקו לה לתוך המלוש שלה (ומסייעא לר' יוחנן דסתם מלשון הנאמר הכא שנושאת עליה צאותה שעה)
"אחר זה". המשנה — אומר לה כנסי שטר חוב זה או שאלתו מחוריו והוא קוראה והוא גיטה אינו גט עד
שיאמר לה הא גיטך וכו' היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה גט קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת והנה
למחלה מגורשת ואינה מגורשת: גמ' אומר ר' יוחנן דרש"א הוא דרש"א אומר לעולם אינו גט עד שיאמר לה הא גיטך
(וכאן) פסקא: היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה גט קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת: ר' ירמיה צעי

זרקו לה צחצר שליט של שניהם מהו (צקרוז לה) "אם הדין כמו רשות הרבים או לא ר' אחא בשם ר' חנינה צריכה לרצון היינו נוספקים בזה, אמר ר' אבין מחלוקת רב ורבי חיה רוצה וכו' עד שיזכהו בהן או עד שיזכיר לו את מקומו, (ואחר זה) כמה הוא קרוז רב אמר ארבע אמות וכו' עד המשנה שנייה, "כן היא סדרה דסוגיה זו בעזר הקונן לאדם דעת":

גיטין נ"ד ר' אבהו בשם ר"י אפילו כתב אינו כן צריך להיות אפילו כתב יוני כשר: כשר:

שם ר' ירמיה בעא קומיה ר' אבהו וכופין? אמר ליה ואדיין אית לי אם מפני ריה רע כופין כל שכן משום חיי נפש: תיבת ואדיין צריך להיות כך, ואדיין, יוד אחת להגניה למעלה לסמן ראש תיבה "ואנא דין אית לי" וכו' ודין הוא צנצלי כלומר קל וחומר אית לי, אם מפני ריה רע כופין כל שכן משום חיי נפש:

קידושין

קידושין כ' ע"ב איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ד' אלקיך תירא הקיש מורא אב ואם למורא המקום ונאמר איש כי יקלל וכו' הקיש וכו' וכן בדין מפני ששלשתן שותפין בו איזהו מורא וכו' ומן דמאן חונת בר חייה אמר: לדורא המקום והיינו שוים הם אמר מלתא דר' חיה פליגי הוא אמר דגדול כיצור ומורא אז ואם מן המקום דאמר ר' תייל צר צא חני ר' יודן צר צרתיה דר' שמעון צן יוחאי דחני רשנ"י גדול הוא כיצור אז ואם שהעדיפו הקצ"ה יותר מכבודו, דלהקצ"ה אם יש לו שדות חייב צלקט שכתה ופאה וצכל:

בבא קמא

ב"ק כ"ג וכי כל הפרות מפילות נהלך בהן אחר רוב הפרות ואמור מחמת נגיחה הפילה זאת אומרת שלא הלכו במידת הדין בממון אחר הרוב ואמר ר' יוסי וכו': תיבות צמידת הדין צמונן צריך הצנה, ויכול היות יען כי עיקר דין רוב אכחנו למדין מן דינין מן אחרי רבים להטות וכיון דאין הולכין בזה אחר הרוב מוכרחין אכחנו לומר דאין הולכין צדינין צמונן אחר הרוב ואמר ר' יוסי ומקום אחר מוכח שהולכים צדינים צמונן אחר הרוב דאל"כ צמול לוהר צן הגמלים ונדוע הולכים אחר הרוב?

ב"ק ל"ו תני העדים שאמרו מעידין וכו' רבי אבהו בשם ר' יוחנן זאת אומרת שמין לעבדים בושת:

הענין הזה מוקשה וכבר הקשה הנגזרת לפני שתי מלות שנים נספרו שדי יהושע על ירושלמי וזה לשונו ולא ידעתי טעמו דפשיטא כיון דר' יהודה פליג עליה נמשנה ואמר נהדיף חין לעבדים בושת, פשיטא דמאן דפליג עליה סובר דיש לעבדים בושת ומאן קנו"ל, ואם כונתו נאמרו זאת אומרת אגרייתא דתני והעדים שאמרו וכו' למימר דמינה נשמע דמנין לבושת לא ידעתי היכא רמיזא דדמי שניה ואפשר חזן ובושת קאמר — והגני אומר נע"ה נמשנה בדברי ר' יהודה שתי משמעות, ח' חין לעבדים בושת שאינם צושים כלל ולכן חין לשלם להם בושת, ג' חף שצושים אצל הדין כן דדמי בושת הוא רק אצל בני תורין, ונראה לי כפירוש השני דלפי פירוש הראשון חולקים ר' יהודה נומיחות מר סבר יש להם בושת ומר סבר חין להם בושת והנהנו רוחים ענד המתנזים נוכח: והנה נצטלי דף פ"ו מאן תנא להא דתנו רבנן נחכון לנז"ש את הקטן ונז"ש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לנז"ש את הענד ונז"ש בן תורין נותן לבן תורין דמי בושתו של ענד ופריך מני לא ר' מאיר ולא ר' יהודה ולא ר' שמעון וכו' אי רבי מאיר האמר כולהו כהדדי נינהו, ואי ר' יהודה האמר חין לעבדים בושת, וכו' לעולם רבי יהודה וכי קאמר ר' יהודה חין לעבדים בושת למיתנא להו אצל למישם שיימינין להו ופירש רש"י נכמה יתראה ענד זה שיעשו לו בושת זה ולותו שומה יתן לבן תורין, וזה מובן גם כאלו, דברי ר' אבהו נשם ר' יוחנן קאי על ר' יהודה דאמר חין לעבדים בושת זאת אומרת שנין לעבדים בושת כלומר וזה דאמר ר' יהודה חין לעבדים בושת לא דחין לו בושת, לא לא! בושת יש להם אצל חין להם תשלומין לבושת ונפקא מינה למחכון לנז"ש את הענד ונז"ש את בן תורין מישם שיימינין בו ולותו שומא יתנו לבן תורין (וחין לעבדים בושת למיתנא להו):

בבא מציעא

ב"מ ח' ע"ב לית אתון היין אלא בזכות בעירא דקיקא:

דקיקא משמעה עדרים ולא כמו שניארו נהנוות דקות למאן נ"ו דקות או גסות כאלו, ועין משנית ברכות דף א' ד"ה תפתר:

ב"מ י"ח ר' יעקב אמסוגיא מהו אין מפרקסין דלא יימא לך צור גרמך:

ר"י מפרש מה שנאמר נמשנה חין מפרקסין את האדם היינו העמוד למכור לך ולייר גרמך כלומר לאו דוקא דהאדון לא יפרקסנו, אלא אפילו להגיד לענד שהוא יפרקס את עצמו אמור:

לצור נשמת ר' שמואל צבי צ"ד דוב ד"ץ
יגלולאקס נמסר ד' אדר תרצ"ט

ב"מ ל"א שמואל אמר כיני מתניתא בשבא עליו באמצע החדש, רב אמר דיני דגר אמר

שמואל אמר כיני מתניתא נשנא עליו נאמצע החדש ורב אמר מה שרשנ"ג ור' יוסי אמרו שיתלקו הדש העיבור הוא תיקון למגורין (שכנים) אצל דין דאורייתא בטל לשון אחרון את הראשון כגון נגס דאמר ר' לא לית פליג על שיטת בן נגס דאמר בטל לשון אחרון

ר' לא לית פשטא על דא שיטת בן נגס דו אמר ביטל לשון אחרון את הראשון:

את הראשון (תיבת פשטא לא מן ראש תיבה פ' וסבר המעתיק שמשמעה "פשטא" ונאמרת היא "פליג" ותיבת דגר מן

גזרת "גור צאדן הזאת" או חגורה צאהלך וכמה פעמים נמנא צירושלמי מגורין הכונה שכנים):
ומובן זה מה שהקשו המפרשים ורצ על רב צ"מ ק"צ אמר רב חי הוואי התם הוה יהינא כולו לנושכיר מאי קח"ל
תפוס לשון אחרון כגון ננס, ונסיף צ"צ אמר בכל מקום הלכה כרשב"ג חוץ מערב ולידון ורואים אחרונה?
אבל לפי מה שאמרנו ניהא, גם הכא סובר כן, ורק אך תקנה היא צונגורין סבר רשב"ג:

ב"מ ל"ב (מקום שנהגו לקצור ותלש אמר ליה עין פ"ו ז"ל, ולי נראה צע"ה דתיצת ח"ת צראשי תיבות
את תצנא צעינא (צעותא צירושלמי כמו צעינא
צנצלי) היינו התנן שנאמר וכן מקום שנקצר צאדן שמונצל
את הקרקע:

בבא בתרא

בבא בתרא ט' אמר ר' הנניא אכלה שני לדעתי צע"ה מקומה של נומרא זו אחר משנה ג' אחר
שגמר כל הטעמים לחזקת ג' שנים, וכן שור
המועד — ועוד טעם דער ג' שנים נומדהר אינש צשטרא
ולא יותר וטעם דר' יהודה דלא שציק אינש דאכלוהו לארעיה אפילו שעה אחת ושלש שנים ליתן ליה שהות לצא מאספנות
לערער, וכן צריך להיות תכף אחר הושגה, רב אמר צשעת החידוש שנו (ואחר זה) אמר ר' לעזר אפילו שתי חצוניות,
וכו', צאותה העיר וצאותה המדינה, (ואחר זה) אמר ר' חנינא אכלה שני ערלה ציניהון דלשני טעמים הראשונים
היו חזקה אבל לר' יהודה לא היו חזקה ונשום דלאו הכי אוכל דלאו דידי ונשום הכי לא צא לומות (ואחר זה),
רב אמר אין חזקה לצורח רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות וכו' — ואף כי צפעס הראשון צמושית לא אמרתי כן אבל
הצונגנתי עתה כי דרך הגמרא לפרש המשנה צסדר ראשון ראשון ושתי הממרות — רב שעת חירוס — ורצי לעזר קאי
על מה שנאמר צמושנה קודם ר' יהודה, ודברי ר' חנינא קאי על דר' יהודה שאחר זה, לכן הצונגנתי לסדר ככתבאר
הכא:

בבא בתרא כ"ז כהדא ארמלתא דר' שובתי הות מבזבזת בנכסי' אתון
בנוי קרבון לרבי לעזר אמר לון ומה נעביד לכון
ואינן עמא שטיין, מי נחתון אמרין אמרי לכתובה
מה נעביד אמר לון איתחמון זבנון מן נכסיי ואתיא
ותבעת פרנא ולית לה מזונין בתר יומין אתת
וקריבת לרבי לעזר וכו':

עין סוטה ט"ז פשוטו של מאמר זה, וכאן צע"ה אנכי
מוסיף כי שם צסוטה צריך להיות צתר יומין אחת,
לא כמו שנאמר צסוטה צרמשה, כי משמעות צרמשה
משמע כי עוד לא שלמו, אבל "צתר יומין", משמע שכבר
שלמו את הכתובה, וצזה יוסר תלונות ציון וירושלים וזה
לשוננו, מכאן מוצא דאף שרמיה אפילו הכי כל שחצעה
כתובה אין לה מזוני, וצש"ע אה"ע סימן צ"ג ס' ה'
מוצא דכל שהיה צערמה ורמיה יש לה מזונות ומקורו

מן הירושלמי ונע"ג, חזל אחר שגרוס כלן ושם לנחם יומין, דנזמן כזה כנר פרעו אותה הכתובה, וזהיה
 ראיה למהר"א שזון ס' קל"ד הרש"ך ה"א ס' קע"ז שכתבו נאפילו רמיה ג"כ ננחה לכ"ע אגדה מזונוחיה
 הוצא ננחם היטב שם):

מצד נשמת ד' שמואל צבי צ"ד דזצ וי"ל
 דיגלוזקס נפטר ד' עוד מרצ"ט

סנהדרין

סנהדרין ט"ו המשחק בקוביא זה המשחק בפסיפסין וכו' לעולם אין מקבלין אותו עד שישבור וכו' ויבדק ויחזור בהן חזרה גמורה, המלוה בריבית אין מקבלין אותו עד שיקרע השטרות ויבדק ויחזור בהן חזרה גמורה ומפריחי יונים וכו' אין מקבלין אותן עד שישבר פגמיו ויחזור בהן חזרה גמורה סוחר שביעית וכו' ולעולם אין מקבלין אותן עד שתגיע שביעית אחרת ויבדק ויחזור בו חזרה גמורה:
 ד', ויען שכלן חסר נמפריחי יונים ויבדק, נראה לגרוס כנצלי כנ"ל:

סנהדרין כ"ז ע"ב ויאמר אמנה, מהו אמנה קושטתה: כזה נחלל צירושלמי מועד קטן תנינן, דוכמא, מהו דוכמא — דכותה — ושם נע"ה פירשתי שכל להסציר תיבת דוכמא שהיא מן תיבת — דוגמא — שמשמעה — דכותה — וכן כלן מסציר תיבת — אמנה — מן אמות — קושטא — כי תיבה זו יכול היות מן — אומן — אומניך — באמנה אמו — ועין ראש השנה פרק ג' הלכה ה' — צעליל — מהו צעליל? — מפורסם (ג"כ כזה):

סנהדרין מ"ב אמר ר' יוחנן אפילו אין ראוי לאביו וכל מה שיש לאמו לא משל אביו הם אמר ר' יוסי בר בון תיפתר בהו דהות נסבא דיודין ועבדת שורו וגנב מנהון:
 שתי המשניות ג' וד' נריכות להיות יחדן ותיכף אחר המושגה נריך להיות, וכל מה שיש לאמו לא משל אביו הם? אמר ר' יוסי בר בון תיפתר בהו דהות נסבא דיודין (מורכבה המילה הזאת מן שתי תיבות — דו — דין כלומר לשניהם (דו — שניים — כנאמר טע למיתצ טן דו) שנותן לה צעלה לסעודתה דהוי שלה דיכול היות דר' יוסי בר בון סצר דחינו נריך דוקא שלה צקנין עזם הדנר ודי צמם שמוכן לשניהם וכונו ר' יוסי בר חנינא צצצלי ואולי נריך להיות גם כלן ר' יוסי בר חנינא):

סנהדרין מ"ג) מאי טעמון דבית הילל? הואיל ואין כאן בעל להשקותה ההזירה התורה לספיקה וספיק' לספיק' וספיק' להודה:

ודאי ואין ספק מונוח מידי ודאי, וזה שאמר הירושלמי, מאי טעמון דבית הילל? הואיל ואין כאן בעל להשקותה התורה לספיקה, וספיקון לא ספיקא (ונקרא ודאי) וספיקה (של האשה) להודה, ואין ספק מונוח מידי ודאי:

שבועות ג') ומניין לידיעה בתחילה ובסוף והעלם בנתיים ת"ל ונעלם ונעלם שתי פעמים מכלל שבאת לו ידיעה בתחילה וסוף והעלם בנתיים, עד כדון כר' עקיבה כר' ישמעאל דר' ישמעאל כרבי דרבי אומר ונעלם ממנו מכלל שיודע והוא ידע הרי שתי ידיעות הא רבי ישמעאל כרבי ורבי כר' ישמעאל, ואפילו כרבי עקיבה אתיא היא ידיעה והעלם בטומאת מקדש ידיעה והעלם בטומאת קודש:

והעלם בנתיים? ונשני דר' ישמעאל כרבי דאמר ונעלם ומנו על כדון של ר' ישמעאל והגיה כאן הא ר' ישמעאל כרבי כלומר דר' עקיבה נריך ג"כ לומר כרבי דאפילו לדידיה נריך קודש, ידיעה והעלם לטומאת מקדש, ידיעה והעלם לטומאת קודש:

שבועות

שבועות ל"ט ע"ב) אמר רבי יוחנן ארבעה שומדין הן ואין חייבין אלא דרך קנין ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר אף לענין גזילה אין חייבין אלא דרך קנין אמר ר' יוסי בר בון ומתניתא אמרה כן המקבל שדה וכו' ר' הנניא אמר רבי בון אף בגניבא אין חייבין אלא דרך קנין ר' הנניא בשם ר' פנחס ומתניתא אמרה כן היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו ברשות הבעלים או הוציאו מרשות הבעלים ומת חייב:

בבבלי נאמר מאי טעמון דבית הילל שטר העומד לגבות לאו כגזוי דמי ודאי לה תוצעת כתוצתה מספק הלכך אינהו ודאי והיא ספק ואין ספק מונוח מידי ודאי (ואף שללד היורשים נוגע ג"כ ספק זה שאל לא זינתה ויש לה כתובה, אבל כיון שהם מוחזקים נכסיהם נחשבים

טעמון דבית הילל? הואיל ואין כאן בעל להשקותה ההזירה (של האשה) להודה, ואין ספק מונוח מידי ודאי:

מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבה סוף פרק שני לעיל דר' עקיבה סבר על העלם טומאה חייב ועל העלם מקדש פטור, ור' ישמעאל סבר ונעלם ונעלם שתי פעמים לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש, והא שפריך כאן דאמר ונעלם ונעלם שתי פעמים הטל ונעלם המיותר צין שתי ידיעות שנחת לו ידיעה בתחילה ונסוף והעלם בנתיים פריך תינת כר' עקיבה דסובר העלם מקדש פטור ואייתר ונעלם אחד להטילו בנתיים אבל לר' ישמעאל דסבר ונעלם אחד על העלם מקדש ואין לו ונעלם מיותר להטילו בנתיים מניין לידיעה תחילה וידיעה נסוף

והעלם בנתיים? ונשני דר' ישמעאל כרבי דאמר ונעלם ומנו על כדון של ר' ישמעאל והגיה כאן הא ר' ישמעאל כרבי כלומר דר' עקיבה נריך ג"כ לומר כרבי דאפילו לדידיה נריך קודש, ידיעה והעלם לטומאת מקדש, ידיעה והעלם לטומאת קודש:

הראיה שהצא מן המקבל שדה מחזירו אינו מוכן לאזהר צרייתא מכוון ר' יוסי צר צוק? הצרייתא שהצא הפ"מ קשה וזה ענין קרקע לשמירה הלא אין בקרקע דין שמירה כלל? ואף דהמתנה אפרים הצא רציה לדן חדש שחידש "דאין שמירה לקרקע נסתם אבל היכא דהתנה להיות עליו דין שמירה חייב בקרקע כמו צמטלטון רצ - רצ - יש לעין בזה - ודברי חכם גאון חן בעל נועם הירושלמי שהגיה "הגזל שדה מחזירו, צמקום המקבל שדה מחזירו" וכונתו לצרייתא המוצא צנצא קמא דף קמ"ז ע"ג הגזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר' אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי

שלך לפניך, בנאלי פליגי אמר רב פפא כגון שגול שדה וסחצרו והיתה פרה רצולה זה ושטפה נהר דר' לעזר לטעמיה ורצקן לטעמיהו ופירש רש"י ז"ל רצי לעזר לטעמיה דשדה נגזלת וקנה גם הפרה אגז קרקע ולרצקן דקרקע חיה נגזלת לא קנה שדה ולא קנה הפרה הרי דגול לריך קנין: אמנם כל אלה חיו מוצן רש"י ז"ל אמר אחר דיוועים דגול ושמירה לריכים קנין, ואם נאמר דאין לריך קנין ודי רק לקיחה לנז יפלגו צזה דר' לעזר יסבור דקרקע נגזלת והוא לקיחה לקרקע ולקיחה לפרה ורצקן סגרי דקרקע חיה נגזלת יען דחיה נשמטת ולא הוי לקיחה לא לשדה ולא לפרה: ואחר כל אלה הגני שאל (נע"ה) צין למחנה אפרים וצין לנועם הירושלמי למה לו לר' יוסי צר צון להציא ראיה מן צרייתא הרי משנה מפורשת "היה נושכו ויוצא" שמוצא צמווך על ידי ר' חיינא צר פתחם? לכן נראה שהיה כאן ראשי תיבות הנו' וכו' וסצר המעתיק שהכונה המוקבל וכו' והוסיף תיבת שדה, וצאמת הכונה היה נושכו וכו' וכל זאת צאחנו מה שהסתפקו המעתיקים צראשי תיבות, שמוכו על צמווך שמופירש היה נושכו וכו':

שם) הגביהו או שהוציאוהו מרשות הבעלים ומת חייב, הגביהו ברשות הבעלים כמו שיצא כל רשות בעלים, היה משכו ויוצא עד שיוצא כל רשות הבעלים:

בגראה צזה השמיענו שני הקנינים האלה טעם אחד לשניהן שהגנהה מוין משיכה היא שמוציא מרשות הנעלים צהגנהה:

עבודה זרה

ע"ז דף ח') מנה את רש' להשכיר: מתיבת רש' חסר "אי" ומושמה רש — אי כלומר שאל הלכה למעשה לעשר, ואמר לו אין לריך לעשר, ואמר לו — מנה — כלומר מונה אתה יודע כי רשאי להשכיר:

ע"ז כ"ד) אמר רב חסדא בסתם חולקין וכו' אלא כן אנן קיימין בסתם ר"ש אומר סתמן עובדין לצורה ולאילן ורבנן סברי סתמא עובדין לצורה ולא עובדי לאילן, וקשיא ר"ש חולק על החכמים ועושה מעשה כיוצא בו?

במשנה נאמר מראש חכמים ואחר זה ר' שמעון והגמרא מפרשת מתחילה ר' שמעון אחר כך רצקן אשר אין דרך המורגל כך לכן נראה להעמיד רצקן צמוקס ר' שמעון ור' שמעון צמוקס רצקן רצקן אמרין עובדין לצורה ולאילן ור"ש אמר עובדין לצורה ולא לאילן ועל זה נקשה ר"ש חלוק על החכמים ועשה מעשה כיוצא בו, זה מותר מיירי צודאי שעובד רק לצורה ולא לאילן ומה שנאמר צמשנה הקדמות העמיד תחתיו ע"ז וצטלה הרי וכריטצ"א ז"ל:

ע"ז כ"ד) גמליאל זוגא הוה מסתמך ברשב"ל מדין בהו תבניתא א"ל מהו מעבור קומוי, אל עבור קומוי וסמי עיניה, ר' יצחק בר מתני הוה מסתמך ב"ר יוחנן מטון צלמא דבולי

הגני להקדים שתי הקדמות מצצלי וירושלמי, צצצלי מ"א ע"צ, וצירושלמי י"ט מחלוקת ריש לקיש ור' יוחנן צעכו"ס שנצצרה מאליה ר' יוחנן אמר אסורה וריש לקיש אמר מותרת ונאמר צירושלמי צאלינו עתיד להפזיר לכליין דנרי הכל מותר:

א"ל מהו ניעבר קומיה א"ל עבד קומיה וסמי
עיניה, ר' יעקב בר אידי הוה מיסתמין ברבי
יהושע בן לוי מטון לאדורי צלמא, אמר לו נחום
איש קודש קדשים עבר ואת לית את עבד, עבד
קומי וסמי עיניה, לית הדא פליגי על ר' יוחנן
דרכי יוחנן אמר עבודה זרה שנשתברה אסורה,
לא כן סברנן מימר אם בשאינו עתיד להחזיר
לכליון דברי הכל מותר תפתר בעבודה זרה של
ישראל:

(וסמי ונכחן תפתר בעבודה זרה של ישראל כי מקומה רק
לא פירש הכי) ותפול קושית ליון וירושלם דהתם ויירי צאינו
חת עיננו:

ע"ז (ל"ד) בשעת השמד הכל אסור שאי אפשר
שלא היה שם ישראל שלא עבדו בעל
כרחך הדא אמרה ע"ז שעבדה ישראל אינה במלה
לעולם אמר ר' יוסי ואת שמע מינה ע"ז שעבדה
ישראל על כרחו אינה במילה לעולם, אמר ר"י לית
כאן אסורות אלא מותרות, אמר ר' זעירא אית
כאן אסורות דאין מטא ביה הוה מודע ליה אין לא
מטא בו לא מודע ליה דלא יהא שלים ליה טיבו,
ר' אמי בשם ר' יוחנן בשלום בולשת ובמלחמה
בולשת, הוי מי פרי אבתריה נפל לגובא אתא
עובדא קומיה רבנן ואבשרון אמרין אין פנאי
להטיל ארס:

זעירא חית כחן אסורות אמר ר"י לית כחן אסורות חלא
מטא ציה ישראל זה אל היין היה מודע לישראל בעל היין, ואין
מטא ציה ונסכו היה מודיע לו דלא יהא שלים ליה טיבו (כלומר שויו) דישראל הוא ויודע שאסור בהנאה ויקח חנם
אין כסף, ועכשיו שלא הודיע לו ונסתמא לא מטא ליין ולא נסכו ואינו יודע כלל וכן יין לכן לית כחן אסורות חלא
מותרות:

והנה נצלי פריך ר' יוחנן לריש לקיש עכו"ם מצטל
עכו"ם שלו ושל תצירו וישראל אינו מצטל עכו"ם של
עכו"ם ואמאי תהוי כעכו"ם שנשתצרה וחליה. ותירץ
אביי שפחסה, יש לנו מזה דאם תסיר ממנה הוה
נשתצרה וחליה:

ולפי זה נה שחנורו עבד קומי וסמי עיניה משמעה
תלוש עינה ממנה ותהיה נשתצרה וחליה מותרת
ופריך לית הדא פליגי אר' יוחנן דאית ליה עבודה זרה
שנשתצרה וחליה אסורה, ומשני לא כן סברנן וימר
צירושלמי צאינו עתיד להחזיר לכליין דברי הכל מותר

להלן דקאי על צייה ותיצת עוד ג"כ ליתא להלן (ופני משה
יכול לעשות ככה דעומד בפני העכו"ם ולא יניחו לסווי
חל עיננו):

כל הסוגיא הזאת אין להנין פשטותא כמוצן לכל מעין
גם מה שמוציא התוספתא צאם אינו ענין תכף אחר
המשנה גם כן אינו שוה לנו וראיתי גאון אחד אשר
עוקר כל הסוגיא מכלן ומעמידה לעיל וגם שם לא מלאתי
טעם לשנת:

ובעזר השם אנכי חומר, תכף אחר המשנה צריך להיות
ר' חמי צאם ר' יוחנן צלום בולשת ובמלחמה
בולשת (כלומר דלא תינול הנאמר צסיפא קאי צאנאי
ובמלחמה שצלו לעיר) — ואחר זה — צריך להיות — צאנאי
השומד הכל אסור (כלומר אם צאנאי השומד צאנאי בולשת
צאנאי הכל אסור שאי אפשר שלא היה שם ישראל שלא
עבדו על כרחו ואסור צין פתוחות וצין סתומות כמשמעות
הכל אסור, הדא אמרה וכו' אמר ר' יוסי וכו') חומר ר'

זעירא חית כחן אסורות אמר ר"י לית כחן אסורות חלא
מטא ציה ישראל זה אל היין היה מודע לישראל בעל היין, ואין
מטא ציה ונסכו היה מודיע לו דלא יהא שלים ליה טיבו (כלומר שויו) דישראל הוא ויודע שאסור בהנאה ויקח חנם
אין כסף, ועכשיו שלא הודיע לו ונסתמא לא מטא ליין ולא נסכו ואינו יודע כלל וכן יין לכן לית כחן אסורות חלא
מותרות:

מכות

מכות ה' ע"א רבי יהודה פומר עד שיפול כל
החבל ר' שמעון פומר עד
שיתיר כל המחלצות, מאי דאמר ר' שמעון
בפסיקת החבל מאי דאמר ר' יהודה בשמיטת
המחלצות:
והם נצנלי ונשני, והירושלמי מהפך מאי דאמר ר' שמעון בפסיקת התנול ונאלי דאמר ר' יהודה בשמיטת המחלצות:

הוריות

הוריות ג' ע"ב והא ר' מנא בר תנחום אומר
נכנסו מאה עד שיורו כולם אף
בחזירה כן או רוב כ"ת פשיטא לך רוב מה רוב
ההוריה רוב המשתייר וכו' (עוד שם ד' ע"א) כיני
פשיטא לך תולדת הוריה כהוריה מהו שיצטרפו:
ההוריה או רוב המשתייר וכן לקמן כי תפשוט לך תולדת הוריה כהוריה, מהו שיצטרפו:

נדה

נדה ז' תני ר' הושעיה ילדה ואחר כך נתגיירה
אין להם דם מותר אמר ר' יוסי ויאות
אילולי תנינא ר' הושעיה הות צריכה לן מאחר
דאין לה דמים ממאים אין להם דמים מהוריהם:
לה כתובה אין לה קצורה וכו', התנוגנו! מי השום לר' הושעיה לצעל המאמר הזה ור' יוסי שהוא יהיה המזקר
העממי הכל והתם, וכזה מילתי בקדושין י"ז ע"ז ר' זעירא בעל קומיה ר' ייסא כתבון לקנות וון הונר ושרע מייגיה —
שגם נפלה דף י"א כן, וכן מילתי בנוגילה פרק ג' הלכה ג' מורא דרז נחמן צר יעקב ונעירוצין פרק ד' הלכה ה'
מיוורא העממי צאם רז נחמן צר יעקב, ועין שצועות פרק ד' הלכה ה' דף כ"א, צאין אומרים צומון מאחר צלשה
ווקומות — כא, כט, לר. ג"כ כזה ומוקום הוא למזקרים להודע על ידי זה סדר למודם ציטצות אז וגם צתרומות פ'
י"א ה"ד כ"ז ע"א אמר ר' ינחק בן אליעזר משום יאוש, ועין יצמות כ"ג ע"ז צירושלמי
ג"כ אמר ר' ינחק בן אליעזר משום יאוש (ושם לענין אחר) וכן מילתי ראש השנה ט"ז ר' זעירא שמע לה וון הדא
ומילתי תענית י"ג ע"ז ג"כ ר' זעירא שמע לה וון הדא:

נדה ר' אמרין בשם ר' ינאי אין בו סומא וקמת
 אמרין בשם ר' חנינא אין כאן סומא
 וקמת ר' אילא ר' יוסי בר חנינא בשם דבית ר'
 ינאי אין כן סומא:

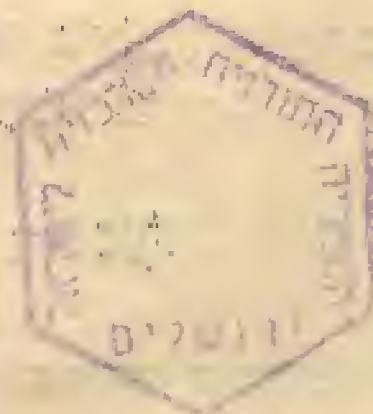
כאן דובר בענין חיוז לומר בשם אומרו נחילה אמרין
 בשם ר' ינאי (עלמו) אין כאן סומא וקמת (מקודם)
 אמרין בשם ר' חנינא אין כאן סומא, וקמת מקודם
 לקודם ר' אילא ז"ר יוסי בר חנינא בשם דבית ר' ינאי
 (השיצה) אין כאן סומא:

נדה ט"ז מעשה באשה אחת שהיתה משרת כמין
 שערות אדומות:

תיבת משרת חסר ע' והכונה משערת כמן שערות
 אדומות, חמס שם נחמפתא נאמר מפלת
 ונצנלי כן מפלת יכול להיות גם כאן היתה ראש תיבה
 אות ח' וסדר המעתיק משערת ונאמח משמעה מפלת:

נדה שם מתניתא פליגי על ר"א המפלת כמין
 התיכה:

תיבת התיכה שינוש מן משנה הקודמת וכאן נריך
 להיות המפלת כמין קליפה ויען כי נצנלי היא
 משנה אחת טעה המעתיק:

ידע הוה — כלשון בבלי "הוה ידע", ע"ז ג' — תענית כ"ד ע"א "ידעין הויתון" בבבלי "הויתון ידעין"

מהשניי — געענדערט עירובין י"ב.

לצור נשמת ד' שמואל צבי צד דוד וי"ל
זיגלזאקס נפטר ד' אדר תרצ"ח

הא — היכא, תענית ט"ו.

יליפא — רגילא סוטה ה' ע"ב.

מכך זכך — בין כך וכך סוטה ה' ע"ב

קטרג — הוכיחו סנהדרין ט"ט ע"ב ועין ברכות ה' יצרו קטרגו הוכיחו.

קפץ — בירושלמי חזק בבבלי הקדים לבא.

בדחו — בדחו בשעת לימודם (וויטסען) כתובות ל"ב אשכח גידל רביתא ואמר ועירתא ועין
עירובין ס"ה ע"ב צבת בצבת ומשביח שם.

מניין — לפעמים במקום נתינת מעם פאה כ"ה ע"א עד כדון שביעית מוצאי שביעית מניין שלא
להרבות באיסור חדש, (ומאי מעמא בירושלמי הוא כמו מאי קרא).

דייא — ביצה ח' טאן דבעי דייא טב, מן די (גענוג גוט).

או — בשם הוה כמו ו' לתיבה שלאחריה ונפקא מינה בין ספק לודאי (או הלכו כמו והלכו).

לא ידענא — ישנם אשר נאמר שני פעמים לאידענא, לא ידענא כתאי או כתא לא ידענא —
וישנם אשר נאמר רק פעם אחת לא ידענא אי כתאי או כתאי (עין סוף אילו
מציאות) כמדומה לי אחר אשר תיבת תיקו ליכא בירושלמי, שתיבות לא ידענא
הן במקום תיקו.

מתניתא — בבבלי נאמרה על משנת, ובירושלמי גם על ברייתא, ופעמים רחוקות נאמר "מתניתא
דברייתא" בירושלמי שלא נמעה שהיא משנה וכוה מוכן במס' ע"ז ו' ע"א מתניתין
דברו היינו מתניתא מן ברייתא וכמו תנא ברא הנאמר בבבלי.

לצור נשמת ד' שמואל צבי צד דוד וי"ל
זיגלזאקס נפטר ד' אדר תרצ"ח

